

6
M
B
E
R
6

ROMAN

No

4

Mets talvel.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1931. A. X. AASTAKÄIK.

Hind 40 senti.

ROMAAN Nr. 4

SISU:

Arnold Liiv: Edasi — läbi raskuste
— õilsa tuleviku poole!

Friedrich Jakobsen: Häbiplekk.

D. Bikelas: Inetu öde.

Lothar Sachs: Viimane kokkusaamine.

Germaine Beaumont: Üllad suhted.

Svetoslav Minkov: Ebausk ebausuvastu.

Victor Garady: Merekoletis.

Ossip Dõmov: Igavene enesepettus.

P. Grünfeldt: Kindlad on su rajad!

Otto Hermann: Salavõrgud.

Tõtt ja nalja.

„Romaan'i“

uued, osaliselt alandatud
tellimishinnad 1931. a.:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 7.50
9 „ (18 „)	„ 6.—
6 „ (12 „)	„ 4.—
3 „ (6 „)	„ 2.—
2 „ (4 „)	„ 1.50
1 „ (2 „)	„ —.80
Üksiknumber	„ —.40

„ROMAAN'I“ talitus

Tallinn, Müürivahe 16. Tel. (2)12-53.

Imprägneeritud
ja kummeeritud
vihmakuued

S. Karschenstein

Talve-, sügise- ja
suvipalitud. Karus-
nahad ja kalossid

Meeste ja naiste vilt-
ja õlgkübaraid. Suur
valik, õiglaselt mõõ-
dukad hinnad. Müük
suurel ja väikesel arvul

Tallinnas, Harju tän. 23.

Rottmaan

Nr. 4 (214)

Veebruar 1931

X. aastakäik.

Edasi läbi raskuste — õilsa tuleviku poole.

Mõtteid meie riigi 13. aastapäeval **Arnold Liiv.**

Kõik ilusad muinasjutud algavad sõnadega: kord oli . . . Ka meie rahva mineviku vaba põlve muinaslooline Kungla algab sõnadega: kord oli . . .

Kord oli meie vabades hiites rahvustunde vaba tuluke kui leegitsev tuli lõõmamas ohvrikividel . . . Teda toideti rahva uhkuse ja vabapõlve ihaga loodusilust tiineil suviöödel ja pakase taadi raksuval külmal . . .

Kuid siis tulid külmad, tormid, mis kustutasid meie rahva ohvritulukesed, peksid puruks ohvrialtarid, mürdsid pühad hiitamemed ja kustutasid vereojadesse leegitsevad vabadusihke tulukesed . . . Üksikuid sädemeid pühast tulest suutsid päästa rahva prohvetid — vanemad. Aastasajandid hoiti neid vabadustulukeste sädemeid sambla ja tuha all — lootuses „aga ükskord algab aega“ . . .

Ja vaata, aeg sai täis . . . Ärkas Kalev, tuli meie juure, ning puhus lõkkele endised ohvrituled — vabadusihad rahva hinges . . . Ärkasime kui raskest unest, hõõrudes silmi, ja imestasime, milline on ilm vaba rahva silmale . . .

Tosin aastaid on vabas põlves ajaratta alla veerenud. Selle aja jooksul sirutasime käed välja iga uue ja ilusa asja järele, küsimata, kas jõuame teda endale lunastada . . .

Oleme sattunud raskustesse. Meie rahva süda on hakanud korratumalt tuksuma. Oleme uimased vabadusaastate valgusest ja võimaluste merest . . .

Mida teha? Kust leida jõudu meie vabadustulukestele rahvustunde ja olemasolu tahetele majandusliste raskuste puhul? . . .

Kas kõik see, mis suurte ohvritega lunas-

tatud, anda läätseleeme eest ja tagasi pöörata Egiptuse lihapottide juure? Kas ise enda võöd pingutada vabalt oma äranägemise järele, või lasta seda kokku tõmmata võõrastel, karmidel kätel?

Valatud veri kohustab . . . Vilkuvad tulukesed ohvrikividel meie pühades hiites — langenud kotkaste mälestussammaste juures — hoiatavad meid . . .

Meil on raske . . . Kuid kas oli kerge meie vanemal põlvel — vabadussõja kangelastel — eimillestki luua riik riikide ritta ja kaitssta teda siis aastaid elava müürina? Kas oli kerge meie prohvetitel hoida aastasadasiid ohvritule sädemeid elavana inimeste hingedes muinasjuttude ja rahvaluule näol, eriti siis, kui selgrood ikka enam ja enam kütüru vajusid võõra kuldvasika ees? . . .

Kuldvasikas ei suutnud pühale maale — õilsale tulevikule viia Iisraeli. Kuldvasikas ei vii ka meie rahvast õnne ja õilsa tuleviku poole, eriti kui ta laenatud, vaid visa võitlus ja enesepiiramine igal alal ja just tänapäev, mil meile asetatud küsimus, kas olla majandusliselt rippumatu, või ei? Ja kuldvasikale alla vandudes, tema ümber tantsides, ootab meid õudne surm . . . Noored ja hulk vanu ei taha seda! Nad tõstavad aate- ja tahtemõõga sama südilt ka nüüd, kus oleme majanduslistes raskustes, kui seda tõstsid kord riigi loomise päivil, tõtates teda peaaegu paljaste kätega ja katmata rinnaga kaitsema . . .

Edasi — läbi raskuste — õilsa tuleviku poole! See olgu noorte ja vanade hütid ka tänavusel meie riigi hällipäeval . . .

Häbiplakk.

Saksa kirjaniku **Friedrich Jakobsen'i** romaan.

4

Ametkonnakohtunik ohkas. Kuid ta ei öelnud enam midagi, ta nägi küllalt selgelt selle inimese tulevast eluteed, kelle vannutatud mehed täna hädavaevaga vabaks olid mõistnud ja kelle osaks ei olnud langenud, et kohtunik kattis pea ja ütles Pilaatuse sõna: „Ma ei leia tas süüd.“ —

Nad jõudsid hotelli. Ühes restoraani nurgas istus mölder Jahn lihtsa õhtusöögi ja õlleklaasi juures. Kui teised teda teretasid ja istet võtsid, võttis ta joogi ja viis selle nende lauda.

Ta ei kuulunud küll mitte Timpe kitsamasse ringi, kuid tuli siiski mõnikord ja teda salliti heameelega ta vaikse, sõbraliku oleku tõttu.

„Mu härrad,“ ütles ta, „mul langes täna kivi südamele. Mõelge ometi, et esimesel asjaharutusel selle õnnetu inimese hukkamõistmine peaaegjalikult minu tunnistuse tõttu sündis. See tekitas mulle mõnegi uneta öö. Nüüd hoolitses teine selle eest, et ta vabaks sai ja ma tänan loojat. Õigust—“

Ta tegi vaheaja ja vaatas enese ette.

Kui teised talle ainult põnevalt otsa vaatasid, jätkas ta: „Õigust, mu härrad, ei tea keegi. Kui Hecker ta ütles, siis peab mind küll meeltepettus narrinud olema, kuigi ma seda võimalikuks ei pea. Kui Hecker valetas — hea küll, surmahirm ja kolm aastat vangistust on kah karistus. Sellest kirjutakse juba ajalehtedes, et meie karistused liig valjud on.“

Ta viipas kelnerile ja lasi klaasi uuesti täita. See oli ebaharilik nähtus selle peaagu askeetliselt karske mehe juures, et ta jõi rohkem kui ühe klaasi, kuid ta ütles ise vabandavalt, et kohtusaali kuiv õhk ta kõrkuivatanud olevat.

Teiste käsi ei käinud paremini.

Wolffil oli midagi erilist südamel. Ta nihkus möldrile lähemale, pani käe ta käevarrele ja küsis poolvaljult: „Härra Jahn, kuidas mõtlete Riemanni vastu olla? Ta on ju teie naaber.“

„Eks me näe, härra ametkonnakohtunik. Te mõistate vist, et mul on raske ta süütust uskuda — ehk raskem kui mõnel teisel. Kuid tasuma ma ei hakka, sest mulle ei ole ta midagi teinud. Kui ta palub tööd, annan talle tööd, ja kui ta hädas on, ei taha talt oma kätt ära tõmmata. Ma ei tea, kas inimeselt võib rohkem nõuda.“

Ei, rohkem ei võidud nõuda ja kõneaine muutus.

Kui aga ülemmetsnik ja ametkonnakohtunik trepist üles astusid — nende toad olid kõrvuti — ütles Eichler: „Täna õppisime moraalset inimest tundma. Kas küll moraal nii kaugele läheb, et mölder annab nõusoleku abieluks ta poja ja kingsepa tütre vahel?“

Ametkonnakohtunik oli joonud väikese kilgi. Ta ei vastanud täbarale küsimusele, vaid ütles: „Isad on nõusolekuga tihti kõvad kui tallanahk. Kuid kui taldasid tublisti sötkutakse, muutuvad nad lõpuks siiski pehmemaks.“

Fritz Timpe juures oli täna õhtul kaunis suur elavus. Härradetuba oli küll tühi, sest kõik ta tavalikud külalised olid vande-kohtus, kuid suures kõrtsiruumis istusid inimesed tihedalt ja Annemarie pidi jooksma, et kõikide soove täita.

On õige, et ta tööd kibedamaks ei tehtud kui see oli. See väikelinnalik, uudishimuline ja veidi klatsihimuline väikekodanlus tundis instinktiivselt määratud hingepinevust, mis vaevas vaest tüdrukut täna ja kui ta läbi toa läks, vaikis jutuaajamine või pöördus ükskõiksetele asjadele. Kuid tema taga tõusid hääled uuesti ja nad kõik tegutsesid ühe huvitava teemiga.

Kas Gröde kingsepp saab vabaks?

„See oleks hirmus“, ütles paks pagar. „Kui nad ta vabaks mõistavad, on esimene kohus justiitskuriteo korda saatnud ja mulle näib, et meil on küllalt kuritegusid ja et kohtunikud ei tarvitseks nende arvu suurendada.“

Väike lappkingsepp, kes palju maal ja majades ringi käis, oliteisel arvamisel. „Te võite naerda, naaber, sest te istute kindlas majas. Kuid ma vilets pean üksikutel teedel leiba otsima ja kui sarnane mõrtsukas vabaks pääseb, ei ole keegi oma elu peale julge!“

Avaldati imelikke arvamisi.

Üks arvas, kui vannutatud mehed Riemanni uuesti surma mõistavad, siis kunigas teistkordselt armu anda ei võivat ja Riemann kaotavat pea.

„See oleks kõige parem“, ütles sepp, „ma pooldan täielikku tööd.“

Õigupoolest ei olnud ainustki häält Rie-

manni poolt, ainult üks vana, kõhn mehike ahjunurgas pomises arusaamatult, et mõnikord eksitused ette tulevad ja sellepärast ei tohtivat inimesi kohe puua, vaid neile peaks aega antama oma süütust tõendada.

Kuid ta oli veidise-gane ja tast ei hoolitud.

Kui Annemarie väljas oma peremehega kokku juhtus, seisatas ta ja küsis aralt, kas telegrammi ei olevat tulnud.

Fritz Timpe tegi end tähtsaks. „Mis sa mõtled, laps, sarnast asja ei või kiirelt otsustada, selleks on vähemalt kolm päeva vaja. Olen küll ainult vallakohtunik olnud, kuid üleval kohtus istusime kord neli päeva ühe asja taga. Ja siis oli see ainult tühine männapalk, mis varastatud oli.“

Kuid peale kaheksat — Annemarie oli parajasti köögis pliidi ääres — algas külaliste-ruumis kära, sest postilt oli tulnud käskjalg, kes oli toonud telegrammi Fritz Timpele.

Peremees seisis kesk tuba ja luges valju häälega ette: „Riemann praegu vabaks mõistetud. Ametkonnakohtunik Wolff.“

Algul olid kõik vaik, kuid siis algas kära:

„Kes seda oleks uskunud! — Niisugune asi! — See on ju skandaal kogu ümbruskonnale! — Kuhu jääb õiglus!“

Ainult vanamees ahju taga tõusis tasa ja hiilis välja. Ta möödus köögist, kus Annemarie seisis kahvatult ja kuulatavalt, ja pomises suitsu sisse: „Laps, sa said oma isa tagasi! Sooviksin, et võiksin sulle õnne soovida!“

Annemarie seisis kesk suitsu ja leek haaras ta kleidi järele. Kuid ta ei näinud seda, ta lõi põlle näo ette ja hakkas nutma. Ükski ei oleks esimesel silmapilgu teadnud, kas need olid rõõmupisarad või kas liigutas mõni teine tunne ta noort südant.

Siis tuli Fritz Timpe välja. Ta näis veidi häbelik ja ei teadnud õieti, kuidas alata. Lõpuks ütles ta: „Noh, Annemarie, sa ei tarvitse huluda, nad mõistsid su isa vabaks. See on — usun, et tal tuleb raske aeg ja ma annaksin nõu, et ta välja rändaks — mida varem, seda parem.“

Siis andis ta tüdrukule kae ja tahtis minna. Kuid see astus ta teele. „Härra Timpe, kas võin veel täna õhtul sinna minna?“

„Täna õhtul? Kuhu?“

„Kuju.“

Timpe oli nii imestanud, et tal puudusid sõnad. Kuid siis ütles ta: „Sa oled vist hull, tüdruk! Jälle sinna pesasse ja veel öösel ja uduga!“

„On kuuvalge,“ vastas Annemarie tasa, „ja lumest ma ei hooli.“

„Tean seda, Annemarie. Kuid mis sa seal teha tahad?“

„Mu isa tuleb ju tagasi, härra Timpe.“ Aegamööda mõistis Timpe. Ta lükkas mütsi kuklasse ja kratsis kõrva tagant. „See tähendab vist, et loobud ilusast kohast ja lähed isa juure kerjusleiba sööma? Sa ei tarvitse uskuda, Annemarie, et inimesed talle midagi teha annavad. Nad kardavad kingsepahütti ja selle ümbrust. Ta peaks sõitma Ameerikasse, see on ainus pääsetee. Kuid Ameerika jaoks oled sina liig hea ja ma arvan ka, et ma ei ole teeninud, et mind maha jäta.“

„On teisigi,“ vastas Annemarie selle vaikse jonniga, mis tähendab kindlat otsust.

Timpe läks urisedes köögist. Ta tundis, et selles oli olnud väga palju egoismi, kui ta ilusa ja osava tüdruku oma majja võttis, kuid ta ei tahtnud rõhutada oma õigusi, sest ta aimas kangelasmeelt, mis sisaldas talle tahtmatult lugupidamist. —

Sel ööl ei olnud enam võimalik minna, sest kell üheksa algas nii tugev torm, et katustelt teliskivid lendasid ja kõrtsiruum tühjenes.

Fritz Timpe lükkas suure riivi majaukse ette ja ütles, et sarnase ilmaga koeragi tänavale ei aeta ja ta ei tahtvat süüdi olla, kui inimelu hukkub.

Kogu öö vilistas ja hulus torm. Annemarie lebas voodis ja kuulatas novembri-tuult. Ta tahtis rõõmustada, et isa vabaks oli saanud, ja ta tänas selle eest jumalat sõnadega, mis oli koolis õppinud; kuid aegajalt tõusis tas mõrudus ja mattis ta kurgu.

Ah, et meil ei või olla puhast õnne, et alati inimesed vahele tulevad, et maha sõtkuda lilli meie aias! Nad ise vajavad lattaeda, et neile ei sünniks samuti!

See mäss looduses lõppes ju kord, tuli jälle kevade ja päikesepaiste ja linnulaul, kuid umbusaldus, põlgus ja vaen ei muutud. Nad saadavad meid hauani ja kirjutavad omad tähed kivisse.

Ameerikasse!

Sinna lähevad kõik, kel isamaal hästi ei lähe või kes kannavad salajast süüd ning laimudus jääb umbrohuna järele, mis kerkib ikka kõrgemale. Ei ole ühtki kätt, kes ta välja kitkuks.

Vaikne, sõnaaer mees, kelle nad täna õlgu kehitades vabaks olid mõistnud, ei tagane, vaid paneb kokkupigistatud hammas-tega vastu ja võtab enese peale hiiglatöö vett sõela koguda. Ta on süütu ja ta on tubli — aga — — —

Lõpuks sai Annemarie und ja kui ta ärkas, oli väljas juba koiduvalgus. Temaga selles majas enam ei arvestatud, sest teda ei tulnud ükski äratama ja kui ta kompsu kokku oli pannud, tahtis ta tagauksest välja hiilida.

Kuid Timpe tuli talle vastu ja andis talle raha. „See on su palk,“ ütles ta, „ma ei taha midagi maha võtta nagu mul oleks õigus. Te vajate seda, sina ja vanamees, sest kuigi tean, et nad vanglas teenivad, palju see siiski ei ole — lugesin, iga päev kross. Ja kohvi pead sa ka veel jooma, sest väljas on külm.“

Kohvi ta ei tahtnud, kuid raha eest tänas, kuigi see raske oli, sest Timpe sõnadest kostis heategevus ja mis ühele teeb head, põletab teist.

Ta asus teele. Poodnik värava juures oli juba poe avanud ja sellelt ostis ta veidi leiba ja kohvi. Õpilane aga heitis nalja ja küsis, kas ta rändama minevat, tema tahtvat heameelega kaasa tulla.

See oli viimane sõna Thalheimi müüride vahel. Väljas võttis talv ta vastu. Oli kibe külm, kuid vaikne ja päikesepaisteline. Ta jalgade all nagises lumi ja et saanid veel teed ei olnud teinud, pidi ta läbi sügava lume astuma — mis ulatas tihti põlvini. Ja asi muutus hullemaks, mida kõrgemale ta tõusis. Mäeservadel oli näha, kuidas torn oli laastanud; puud lamasid maas, nagu oleks tikud laiali paisatud; kuuskede oksad rippusid nii sügavalt, et mets sarnanes suurele, valgele saladusele.

Tont päevavalgel.

Ehk oli kingsepahütt kokku varisenud, sest kui kolm või neli aastat inimküsi on puudunud, tuleb ajahammas ja nõuab paratamatut õigust.

Kuid ta seisis.

Lumi oli kerkinud akendeni nagu liiv teeb rannaomnidega, mis aegamööda mattuvad, kuid liiv teeb põhjalikuma töö ning ei sula kevadpäikese kiirte käes.

Imelikult lootusrikas noorus! Sellele kevadpäikesele mõtles Annemarie, kui pistis roostetanud võtme lukuauku. Kord pidi päike tulema. Praod topitakse täis, põrand pühitakse puhtaks ja toad tuulutatakse. Kui siis lahkub talv oma hirmuvalitsusega, siis puudub ainult vähe õnneks.

Armastus.

Kuid seal seisis esialgul vaen. Kujul, mille annavad luuletajad murele, vana, kortsulise näoga naise kujul, kes oli ilmunud metsa valgest saladusest, ülekülvatud lumega ja värisedes külmast.

Martha Walther, tapetu ema.

Ta oli harjumuse järele hagu korjanud ja kandis koormat küttrus seljal. Pruunis käes hoidis ta keppi ja sellega ähvardas ta tüdrukut.

„Neetud mõrtsukad!“

Annemariel ei olnud põhjust karta, sest oma noore jõuga oli ta eidest kolmekordselt üle. Kuid sõna, sõna! Ja kohe teretuks isamajja tulekul!

Kuid see oli ju vaimuhaige, kellele seda pahaks ei võinud panna, ja tapetu ema!

Annemarie võttis julguse kokku. „Nii ei tohi teie kõneleda, ema Walther,“ ütles ta rahulikult. „Mu isa ei ole mõrtsukas, te teate ometi, mis on kohtud? Kohus mõistis mu isa vabaks.“

Eit noogutas ja näitas kepiga küla poole. „Ma tean — seal üleval seisavad nad tänaval ja kõnelevad sellest. Öösel tuli keegi koju ja jutustas. Ta valetab!“

„See on tõsi, ema Walter. Härra ametkonnakohtunik telegrafeeris nii.“

„Ta valetab ka!“

„Härra ülemmetsnik võib seda tõendada.“

„Tema ka!“

„Ja mu isa tuleb täna ise!“ ütles Annemarie ärkava jonniga.

„Ta tuleb? Kuul jala küljes — nagu kord ja kohus?“

„Ei, täitsa vabalt.“

Vanaeit vaatas ringi, kartlikult, nagu kardaks ta, et mets teda kuuleb. „Tahan sullid midagi öelda, parem oleks, kui ta ei tule — muidu tasun kätte!“

Annemarie oli küllalt kuulnud. Ta pööras ukse poole.

Kuid see äritas vaimuhaige viha. „Närud! Neetud närud!“ hüüdis ta kriiskavalt. „Tahad vist küll naasklit tuua, neetud naasklit —“

Ta jäi äkki vait ja jooksis nii ruttu minema, kui vanad jalad kandsid; sest keegi oli mäeserva tagant nähtavale tulnud ja eit arvas vist, et see oli kingsepp Riemann.

Kuid see oli Gustav Jahn Oruveskist ja ta kandis pakikest käes. Ta oli vist kuulnud vaimuhaige viimaseid sõnu ja üle ta ilusa näo libises sügav vari.

Siis kogus ta end vägivaldselt ja ütles: „Noh, Annemarie, nii kaugel oleme õnnelikult ja muu tuleb ka veel. Kuulsin rõõmsõnumit alles täna hommikul kellegilt, kes kohtus oli ja kogu öö sõitis. Sa teadsid vist juba eile õhtul?“

Nad ulatasid üksteisele kae nagu head noorpõlve sõbrad ja naabrid. „Jah — telegrammi läbi, Gustav. Kas tead lähemat?“

„Mitte palju. Peaasi on, et su isa vabaks saab. Ja nüüd tahad teda vastu võtta?“

Annemarie nägi, et Gustav midagi varjas, kuid ta juuresolek oli nii lohutav, et ta sellest kergelt üle pääses. „Toas ei ole just ilus, kuid kuigi isa on harjunud murega, sooja toa peab ta siiski leidma.“

Gustav vaatles teda uurivalt pealaest jalatallani. „Sulle oleks see ka vajalik. Nägin sind juba eemalt läbi lume tulevat, sest vaatasin pikksilmaga, kas isa ei tule. Sa oled ju üsna märg.“

Nad olid astunud läbi koja tuppa ja Gustav avas paki. „Otsisin kiirelt mõned asjad kokku. Ema asjad on veel alles ja ma usun, et kingad sulle sobivad, sest emal oli ka väike jalg.“

Pakis olid sukad ja kingad, mida jõukas möldrinaine oli kannud pühapäiviti ja Annemarie naeratas veidi.

„See on minu jaoks liig ilus, Gustav!“

Kuid see näitas kõrvalkambri uksele. „Tõmba nad ruttu jalga, muidu tuleb nohu. Teen siia tule, sest köögis on puid küllalt.“

Annemarie tegi nagu kästud. Kambris seisis veel ta voodi nagu muugi vilets sissead, sest lootus paremate aegade peale ei olnud tüdrukut iialgi maha jätnud.

Ta istus voodiservale ja võttis märjad jalanõud ja sukad jalast, sealjuures kuulatas ta toa poole, kus Gustav tegutses.

„Kui hea on ta,“ mõtles neiu.

Siis tõmbas ta äkki väikese karjatusega jalad kleidi alla, sest Gustav koputas uksele.

„Gustav, sa ei tohi tulla!“

„Mul ei ole tikke. On sul?“

„Jah, kompsus — see on laual.“

Vähese aja pärast hüüdis Gustav uuesti: „Seal on ka kohvi! Keedame koos kohvi.“

„Jah, armas Gustav.“

Siis tungis talle veri näkku. Mis pidi sellest tulema?

Kuid nüüd tõusis veri soojalt ja mõnusalet kehasse, sest pehmed sukad hoidsid jala ümber ja ilusad, väljalõigatud kingad istusid nagu valatud. Ta korraldas veel kiirelt tihedaid, tumedaid juukseid, sest tüdrukulike edevus oli ärganud.

Siis astus ta tuppa.

Piirivalve teatesuusatamine ümber Eesti.

Piirivalve suusaretk algas 27. jaan. „Russalka“ mälestussamba juures ja lõppes 5. skp. sealsamas. Sõideti ümber kogu vabariigi piiri 9 ööd-päeva ning kaeti üle 1700 kilomeetri. Pildil: Patrullivanem veltveebel Karolas annab üle major Liiusile suusatajate kontrollraamatu.

Seal nägi juba parem välja, sest suures ahjus pragises hiiglatuli ja õhk hakkas tunduvalt soojenema. Pajas kees vesi ja Gustav oli isegi sööginõud kokku otsinud.

„See on minu hool,“ ütles Annemarie elavalt, „sellest ei tea sa midagi.“

Gustav naeris. „Muidugi. Kuid luba end vähemalt vaadelda.“

Annemarie astus ta ette, tõstis veidi kute ja seadis jalad nähtavale. See oli rõõm ilusate asjade üle ja väike edevus.

„Nüüd oled Oruveski perenaine!“ ütles Gustav imetlevalt. Kingad sobisid suurepäraselt.

Viimane märkus oli üleliigne, sest ta purdutas asja, mis mõlematel oli südame peal ja millest nad siiski kõnelda ei julgenud. Muidugi, veidi teisiti olid asjad küll juba, kui mõne päeva eest, kui Gustav all Thalheimis oli ja asjajharutus veel ees seisis, kuid head ei võinud siiski veel loota.

Annemarie lasi kute tagasi libiseda. „Keedame parem kohvi. Ma ei ole täna veel söönud.“

„Mina ka mitte.“

„Sina ka mitte, Gustav?“

„Noh, kas usud, et seda võisin? Kuid nüüd võin. Seal on ka leiba!“

„Kuiv leib, armas Gustav.“

Igakord, kui Annemarie „armas Gustav“ ütles, läks Gustav üleemeelseks. Enne oli ta ukse taga lõbusalt vilistanud ja nüüd vastas ta kõrvalpilguga, et kuiv leib paled punaseks teeb.

Nad jõid tulist, musta kohvi ja söid sinna juure musta leiba. Sealjuures istusid nad kõrvuti laua taga ja tuba oli soe.

Gustav lükkas lõpuks tassi eemale.

„Mul oleks veel üks soov,“ ütles ta.

„Mis siis?“

„Sa ei tohi pahaseks saada, Annemarie.“

„Kas näen niiviisi välja?“ küsis Annemarie veidi kartlikult.

„Selles asi seisabki. Sa näed väga armas välja. Ja ma ei ole sult iialgi suudlust saanud.“

Annemarie ei võinud vastu vaielda, sest see oli tõsi. Ta vaatas mõtlikult rüppe.

„Mispärast mitte, Gustav,“ ütles ta lõpuks tasa. „Meie tunneme üksteist lapsepõlvest saadik ja saime alati hästi läbi. Ülekohus see ei ole ja —“

Gustav võis siis suudluse saada, tal oli ainult vaja võtta. Annemarie istus vaikselt ta kõrval, kaunis lähedal ja ootas nähtavasti, sest ta sules silmad ja lasi pea veidi tahapoole langeda.

Kuid mehed on sarnastes asjades imelised.

Gustav tegi energilise näo, silus blond vurrusid ja võttis siis Annemarie käe. „Kuule,“ ütles ta. „Sõprussuudlusi saan igaltpoolt, isegi vanalt täditl, kui asi nõuab. Kuid ma ei hooli sellest palju ja sult ma seda sugugi ei taha. Sult, Annemarie, tahan teisiti — tead, käed kaela ümber, et hingamine muutub raskeks. Ma ei sunni sind, Annemarie —“

Tunnistajaid seal juures ei olnud, või ainult varesed, kes istusid väljas puudel ja meeletut kisa tegid. Kuid et seal siiski on surve, seda teame me kõik. Seal ei ole kätt, mis meid tõmbaks ja ei ole sõna, mis meid meelitaks — seda armastuse suurt saladust meie ei mõistata.

Annemarie ei istunud äkki enam toolil, vaid ta oli pannud käed Gustavi kaela ümber, nii et sel hingamine tõepoolest raskeks läks. Ta suudlus oli aga pehme ja õrn. Ta oli nagu kirsiois, mille kevadetuul puhub puult ja meie huulte le langetab ja tal oli nii vähe ühist sõprusega, kui tulel on jääga.

See oli õige armastussuudlus! Ja kui oleme hallid ja surmavärvav meile vastu haigutab: tarvitseme ainult silmi suleda ja mõelda sellele elu sekundile, mil meiega juhtus samuti — siis tunneme veel praegu närvide värinat ja me teame, et taevast heitis meile roosi elu okaste vahele. —

Annemarie tahtis end vabastada, kuid Gustav hoidis ta kinni ja ütles, et ta olevat sulg ja ta tahtvat teda alla veskisse kanda.

Nüüd ärkas hall elu.

„Mis sellest saab, Gustav!“ kaebas Annemarie. „Kihlasime end ja ometi puudub väljavaade, et —“

„Mispärast mitte, kallim?“

„Mu isa kannab ju ikka veel häbiplekki enesega!“

Mis Annemarie aimas, teadis Gustav, sest too vana talupoeg, kes oli hommikul tulnud, oli talle kõik jutustanud. Nõupidamisetoast oli nii mõnigi asi avalikuks saanud ja seisis vist täna lehes.

Gustav oli nii mõtlikuks muutunud, et tõstis tahtmatult käe ja Annemarie pääsis vabaks.

Ta hakkas mehaaniliselt tuba koristama, kuna Gustav vaikides pealt vaatas.

Lõpuks ütles ta: „Peame leidma õige tegija.“

See kõlas nii lihtsalt, et Annemarie tahtmatult naeratas. Kuid see naeratus oli kibe.

„Kallim, kui see oleks võimalik, oleks kohtud seda teinud.“

„Ma ei tea, Annemarie. Kohtutel oli üks, kelle peale kahtlus sobis. Mis hoolivad nad siis teistest!“

„Tead sa ehk teist, Gustav?“

„Ei, kõik on veel tume. Kuid see asi peab —“

Ta tõusis ja aitas Annemariet. Kui tüdruk ta lähedusse tuli, suudles ta teda. Kuid esimene suudlus see ei olnud, mõtted olid teiste asjade juures, neil oli oma siht.

Nii jõudsid mõlemad tööga aknalaua juure, kus oli olnud Riemanni töökoda; kõik oli veel nagu vangistuspäeval.

„Kas ta veel tööd saab?“ ohkas Annemarie.

„Loodetavasti. Kõik on veel alles, mis ta vajab.“

„Peale naaskli,“ ütles Annemarie värinaga.

„Ara sellele mõtle, kallim! Kuid — kus seisis naaskel?“

„Aknalaua, paremat kätt.“

Gustav astus lähemale ja vaatas kohta. Siis vaatas ta akent.

Pealmine haak puudus, alumine oli katki ja nõõriga seotud.

„Imestan, et aken kõik need aastad kinni on seisnud.“

„Sidusin ta ise, Gustav — tookord, kui maja tühjaks jäi.“

„Rike on siis vana?“

„Muidugi. Mõnikord läks aken iseenesest lahti, kuid isa oli neis asjades väga ükskõikne.“

Gustav vaikis. Ta mõtles põhjalikult, kuid mitte kiirelt; iga asi vajab harjumist. Ta vaatas kella. „Juba lõuna, kallim! Pean

veskisse minema, isa võib iga silmapilk tulla.“

„Minu oma kah, Gustav.“

„Jah, kui nad ta kohe vabastasid.“

Annemariet haaras äkiline hirm, ta põlved värisesid. „Gustav, kõik on ju tösi?“

Gustav võttis ta kaenlasse ja tundis ta südamepõksumist. „Kõik on tösi, kallim. Kuid vaata, Annemarie, see vabastamine ei ole nii nagu koolis. Tean seda sõjaväetee- nistusest, algul tulid paberid kirjutada ja kõik muu. Ja kui inimesel on kohtuga te- gemist —“

„Jah,“ ütles tüdruk ohtes, „kohtud on aeglasel. Nad vajavad kolm aastat ja anna- vad siis pool õigust. Kuid me peame wait olema.“

Kui Gustav läks, vaatas Annemarie talle järele. Gustav läks aeglaselt ja mõtlikult, kuid enne kui ta kadus mäeveeru taha, pööras ta ja viipas käega.

See oli lohutus. Annemarie viipas vastu ja vaatles siis mõtlikult kätt. Sinna oleks kuulunud sõrmus, sest ta oli nüüd kihlatud.

Kuid see asi arenes vist aeglasemalt kui õiglus.

— — —

Riemann oli peale otsuse kuulutamist vanglasse tagasi viidud ja et teda enam üliväga tähele ei pandud, võis ta märkama- tult mõned sõnad Heckeriga vahetada.

„Võid õnne tänada,“ ütles viimane. „Sa pääsed vabaks ja ma pean kevadeni istuma. Kuid siis tulen järele.“

„Mis kavatsed ette võtta?“

„Selle üle otsustame kingsepahütis.“

„Parem mitte!“

Vaht astus juure ja hakkas vanduma. „Et võtku teid pagan! Vaevalt pöörad selja, kui pead kokku pistate! — Kuid oodake ainult, kui seda direktorile teatan!“ Ta vaatles Riemanni ülevalt alla. „Nüüd pean vist jälle „Teie“ ütleva, oled ju peen härra nüüd! Noh, olen uudishimulik, kui kaua see kestab.“

See ametnik ei olnud sugugi kivinenud, kuid neil on raske teenistus, neile tasutakse halvasti ja nad peavad inimestega ümber käima, keda paitamine rikub.

Riemann ei vastanud. Kui teda pekstud oleks, ei oleks ta ka vastu pannud. Ta oli veel täitsa segane, kuigi vabadus ootas. Muudatus mõjus nagu noapiste, mis kae- haigele annab valguse tagasi.

Tuli vanglainspektor. Prokurör oli kirju- tanud esialgse vabastuskäsu, sest muud pa- berid andis karistusasutis ja ametnik arvas,

et kõige parem oleks, kui Riemann vahil saatel Neustadti tagasi sõidaks.

„Muidugi teistes oludes,“ lisas ta, „sest tõeliselt olete ju vaba.“

„Kas pean tööpoolest sõitma, härra ins- pektor?“ küsis Riemann.

Ametnik oli kimbatuses. Riemann kandis oma riideid, milles ta kolme aasta ees oli toodud, sest uus asjaharutus lükkas prot- sessi eeluurimisestaadiumi tagasi ja see oli ka väliselt nähtavaks tehtud.

„Mul ei ole õigust teid kinni pidada,“ ütles ta lõpuks. „Kuid mõelge järele: siia ei või teie jääda ja raha reisiks teil ju ka ei ole. Teie palk makstakse teile alles Neu- stadtis.“

„Tahan siiski minna,“ vastas Riemann.

„Jala ja öösel?“

„Mul ei ole valikut, härra inspektor.“

„Noh, kuidas soovite. Vabastuskäsk on teil käes. Mis oma peale võin võtta, seda tahan teha — teie võite meie juures õhtu- söögi saada.“

Riemann võttis vastu. Uhke ta ei olnud, kuid teda ajas määratu himu vabaduse jä- rele taga. Ilma söögita ta pikka teed teha ei suutnud, sest hingelisele pinevusele järg- nes nüüd nälg.

Nii söi ta kausitäie hernesuppi kuiva lei- vaga ja arvas, et ükski toit talle paremini ei oleks maitsnud.

Vahepeal oli kell üheksa saanud ja vangla väravad avanesid vabadusele. Kaastundlik inspektor andis talle omast käest vana, kat- kise hobuseteki kaasa.

Väljas valitses kõva pakane. Torm, mis ärkas sel tunnil mägestikus, magas veel lagendikul, kuid lumi nägises iga sammul all ja hingeaur tõusis sambana õhku.

Riemannil oli pikk tee ees. Thalheimini sõitis küll raudtee, kuid kingsepal ei olnud krossigi taskus ja pidi sellepärast jala mi- nema. Kui ta teel pikali heitis, oli ta lugu lauldud.

Ta heitis teki õlgade ümber ja katsus kõrvaltänavaid kaudu maanteele pääseda. Kuid oleks peaaegu esimesel sammul vaba- dusse uuesti vangi langenud, sest ta riie- tus oli nii iseäralik, et üks politseiametnik ta peatas ja ta pabereid küsis.

Riemann näitas prokuröri vabastuskäsku.

Politsei astus sammu tagasi. „Nii — teie olete see? Noh, siis edasi. Teile ei tarvitse ma vist öelda, et küünid ei ole sissepuge- miseks. Talupojad seda ei salli.“

Väljas mäanteel sõitis veokanker. Ta oli riidega kaetud ja selle all istus kutsar. Tu- gevad hobused puristasid ja astusid kiirelt.

Riemann kõnetas kutsarit. „Pea veel täna öösel mägedesse jõudma,“ ütles ta, „ja teil on vist sama tee. Kas tohin peale istuda? Hobused seda ei tunne.“

Kuid mees kohtles teda karedamalt kui politseinik. „Mu hobused ei tunne seda,“ vastas ta pilkavalt, „kuid mina võin seda tunda saada. Mul ei ole viisiks öösel kaabakat peale võtta ja kui sa kümme sammu eemale ei jää, tõmban sulle piitsaga ümber kõrvade.“

Ta sõitis edasi.

Mägestikutormil oli vist aimdus, et ka lagendikul midagi teha oli, sest ta veeres orgu ja puhus lume laiali.

Õnnetu jõud väsis ikka rohkem. Ta ei suutnud enam edasi, ta tundis, et pidi maha heitma.

Politseinik oli küll hoiatanud kütinide ja jämedate talupoegade eest, kuid see istub soojas vahitoas. Ja eemal, kesk lumist välja, seisis suur kütin — kaunis üksikult ja järgmisest külast kaugel. See oli kindlasti täidetud õlgede ja heintega, nii et inimene sisse vajus. Tore mõte.

Uks oli küll lukustatud, kuid meelega annab jõudu. Jakob Riemann võttis kivi ja lõi kaks, kolm korda lukule, kuni raud murdus.

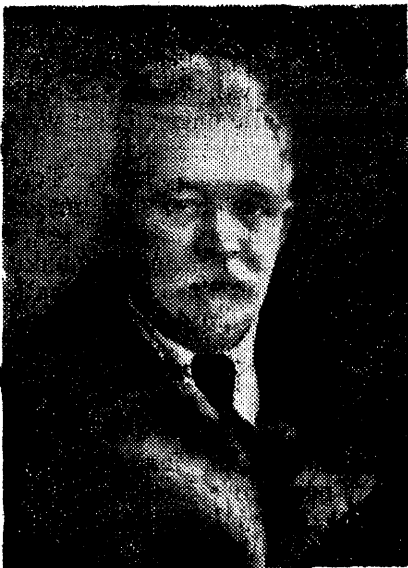
Ja seda teeb häda.

Sees oli imeilus magusas heinalõhnas, mida vang ei olnud hinganud enam aasta-teviisi. Puudus magamissaalide halb õhk, kus viiskümmend kuni kuuskümmend vangi higi välja hingasid.

Riemann mattis end sügavale. (Järgneb).

Pealinna uus moodne ja odav kino „Modern“

alustas mõne vähese kuu eest uuesti oma tegevust Suure Tartu mnt. algul uues mood-

Herra M. Tensing,
AS. „Kino Moderni“ peaosanik ja
direktor.

sas ja nägusas majas, mis püstitati pealinna kinosõpradele hästituntud kino „Mo-

derni“ senise vana hoone asemele, mis lammutati uue ajakohase, kõigi tehnika uuematele nõuetele vastava hoone püstitamiseks.

A/S. kino „Moderni“ peaosanikuks ja direktoriks on tuntud kauaaegne Tallinna majaomanik hra M. Tensing, kes on ühtlasi vanemaid kinopidajaid Eestis. Juba 1904. aastal asutas hra Tensing rändkino. 1914. aastal hakkas ta pidama Suurel Karja tänaval praeguses Laenu-panga majas kino „Uus teater“, kust siirdus hiljem Suurele Tartu maanteele, kuhu ta oli ehitanud uue kinohoone „Moderni“ nime all.

Erilist tähelepanu äratavad uue kinohoone sisemised ruumid, mis juba sisseastudes avaldavad külastajale moodsa, nägusa sisemise ehitusega ja sirgjoonelise omapärase moodsas stiilis mööbliga meeldiva kogumulje. Eriti hästi on uues hoones lahendatud kütte ja õhuvahetuse nõuded. Avarale saalile, kuhu mahub 650 inimest, annab palju mugavust juure peidetud lae- ja seinavalgustus. Piltide headuse mõttes on „Modern“ jäänud ka praeguse moodsa helifilmi ajal Tallinna kinode hulgas esimesesse ridadesse, kusjuures platside hinnad on jäetud endiselt odavaks. Uue kinohoone ülesvõtted on avaldatud selle numbri 112., 113. ja 117. lehekülgedel.

Jnetu õde.

Kreeka kirjanik **D. Bikélas.**

2

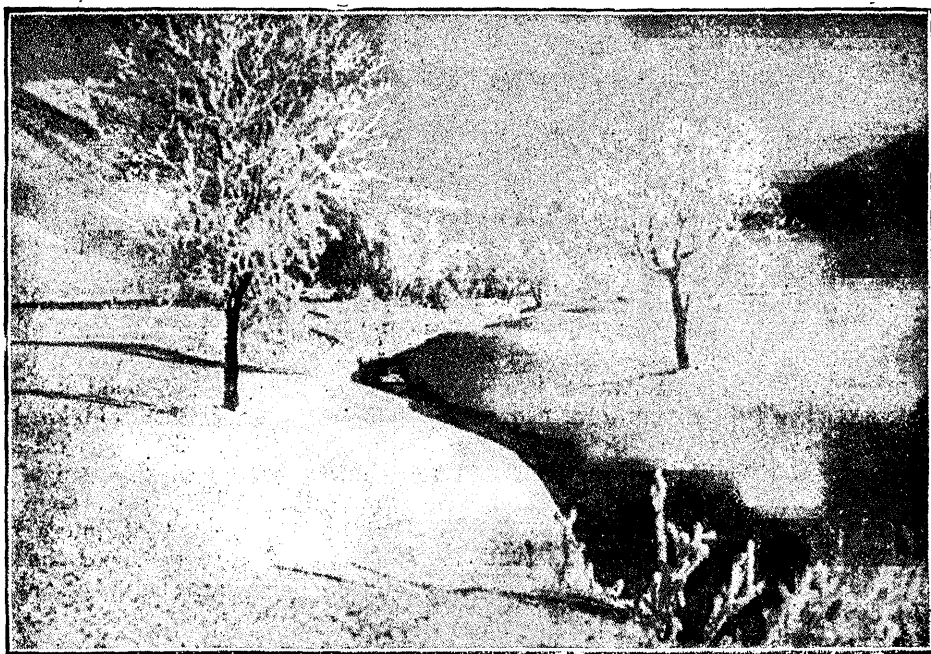
Liakose keelepaelad vabanesid nüüd. Nii lühidalt, nagu ta oli varemalt vastanud sõbra küsimustele, kui oli jutt olnud tema armastusest, nii ülevoolavalt kiitis ta nüüd Mitrofanise vanemat tüdart. Võimalik, et ta sel viisil muretses enesele kergendust, kuna ta vanemast õest kõneles, õigupoolest nooremast rääkis ja kaudselt ainet puudutas, millest ei julgenud otsekohe kõnelda.

„Ta on ingel, oma südameheaduse poolest,“ jätkas ta. „Ta unistab õest ja tunneb

Plateas kuulatas algul võõrastades sõbra äkilist jutukust; kuid varsti muutus see võõrastus piinlikkuseks, sest talle tuli idee, et . . . Kuid ta ei olnud mees, kes varjab, mis tuleb pähe. Ta peatus kesk teed.

„Mispärast ütled seda kõik mulle?“ küsis ta. „Mispärast kiidad teda niiviisi? Mõtled sa ehk teda mulle kaela määrida?“

Liakos seisis nagu välgust rabatud. See ei olnud talle mõttesegi tulnud. Ta ei ol-

Talv.

ta vastu ema õrnust, kelle aset ta ju ka täidab seitsaadik, kui mõlemad on emata jäänud. Ta juhib majapidamist. Ja kuidas! Mu täditütar jutustas mulle, et ei ole iialgi näinud sarnast korda ja sarnast viisakust. Ja majapidamise murede tõttu ei jäta ta lohakusse teisi asju!

Ainult vähesed kreeklased on nii palju lüganud ja teavad nii palju kui tema. Jah, ses suhtes tuleb Mitrofanisele au anda! Ta on tütreid hiilgavalt kasvatanud. Selles ei ole tema süüdi, et ilu mõlematele ühel määral osaks ei ole saanud, kuid hinge ilu on mõlematel ühine. Ei, ka vanem on varandus ja õnnelik see, kes ta kord kosib! . . .

nud iialgi mõelnud, et Plateas võiks abielukandidaatide nimekirja võetud saada! Kuid, ükskõik — mispärast mitte? Mis puudus tal? Ja mispärast ei võinud tema tagaotsitud teine väimees olla?

Seda kõik mõtles ta ühe silmapilguga, kuid segaselt ja sidumatult, vaadates Plateasele tardunult näkku ja mitte leides vastust sellele küsimusele. See aga jätkas tõsiselt: „Kuula, mis sulle tahan öelda. Sulle võlgnen oma elu, mu kogu olemasolu kuulub sulle. Kui sa aga tänumeele täheks mult nõuad, et pean abielluma, siis pean paremaks, et viid mind merde tagasi, et upuksin sinu silmade all kohal, kus sa mind pääst-

sid ning sellega kustutaksin oma võla sinu vastu.“

Kust tuli see äge pahameel ja mispärast?

Ta tõendas kahtlemata, et Plateas oli halvast tujus, kuid pahameel oli võrsunud sellest, mis sõber oli öelnud vanema õe üle, või, õigemini, põhjust tuli otsida sellest, et Liakos nii täielikult oli vaikinud ja nüüd noorema õe suhtes nii tagasihoidlik oli. . . . Et asi oli nii, teadis Plateas ise vaevalt, kuid kindel oli, et ta tuju oli halb ja et ta sõnad ja viis, kuidas ta neid avaldas, seda pahameelt ilmutasid.

See toon haavas Liakost väga.

„Armas Plateas,“ ütles ta kõige kuivemal toonil, „olen sulle tihti öelnud ja kordan seega, nagu loodan, viimast korda — et ma ei nõua ega taha sult tänumeelt. Mis puutub abielusse, siis võid olla kindel, et ma ei ole iialgi mõelnud sind kusagil esitleda peigmehena või sulle pruuti tutvustada ja et mu jutustus ei sisaldanud sarnast kavatsust ja et kahetsen elavalt, et sind sellega pahandasin.“

Mõlemad sõbrad jätkasid katkestatud jalgutuskäiku, kuid mõlemad vaikisid. Nad sammusid kõrvuti ja ei võinud ära oodata silmapilku, mil üksteisest lahti saavad. Õnelikul viisil lähenesid nad juba nurgale, kus pidid jumalaga jätma, et igatks oma teed koju minna. Sel kohal kordas Plateas oma kutset: „Kas ei tule sa minuga, et mu muskaati proovida?“

„Tänan. On juba hilja ja mul on veel tee ees.“

„Täditütre juure?“

„Võib olla.“

Ja Liakos katsus naeratada.

„Loodan, et sa ei ole pahane,“ ütles Plateas heatahtlikult,

„Mispärast peaksin pahane olema?“

„Ehk oli see, mis ütlesin, täitsa üleliigne, kuna sa ju ei kavatsenud mu vabadusele kallale tungida (hea professor naeris siin kohal); kuid on parem, kui kõik on selge.“

„Muidugi, muidugi!“

Ja rasvast kätt surudes, mille Plateas talle sõbralikult ulatas, jätkas Liakos oma teed, kiirendades sammu, kuna kreeka keeleteaduse professor aeglaselt oma maja poole astus.

Platease maja oli väga kõrgel, linnaosas, kus praegu asub vaestelastemaja. Ainult vähesed majad seisisid tookord ümberringi kõrgustikul. Väljavaade siit oli laiaulatuslik ja ilus, kuid mitte see ei olnud professorisüü meelitanud. Teda oli ligi tõmbanud ehituskoha võrreldav odavus, sest ta oli maja ise

ehitanud. Ehitus oli väike ja alandlik, kuid oli tema omandus, mille eest ei võlgnenud ühelegi, ja tal ei olnud tarvis tundmatule majaperemehele tüüri maksta. Rippumatuse magus tunne oli hästitoidetud majaperemehele rikkalik tasu vaeva eest, mida valmistas talle mäkketõus kaks korda päevas, et jõuda oma majani.

Too tee, nagu teavad kõik, kes on külastanud Hermupolist, on nimeks saanud Jõgi, kuna ta on mägestikuoja ase, mis viis vihmavett mägedelt merde.

Varemalt ja ka nüüd jooksis vesi siit alla. Tee muutus ägeda vihmajärgel jälle täielikult ojaks, kuid kaljumürakate asemel palistasid teda mõlemat kätt ehitused, mille ukсед seisid pealpool vesijoont ja mis ei tarvitsenud seepärast karta veeuputus. Sellespärast on tee nimi veel tänapäev õigustatud. Õnneks ei saja Stüuras tihti; kui aga tuleb vihm, on tee mõnikord läbipääsmatu. Sarnastel puhkudel oli Plateas sunnitud koju minema, ronides keerulisi kõrvalteid üles; kuid leidis ka päevi, mil ta täielikult koju jäi.

Suurim õnn, mis oli võrsunud Plateasele majast, oli see, et võis vanal emal siin segamatult päevi veeta lasta kõikide ohvrite järele, millega ta oli kasvatatud poja ja lõpuks üle elades, kuidas see võitis kooliõpetajakutse esimesed raskused.

Selles majas oli hea eideke lõpuks ka rahulikult surnud. Sest ajast oli möödunud terve aasta, kuid ema tuba seisis ikka veel puutumatu. Professor oleks seda küll kasutada võinud, et mahutada mugavamalt oma raamatukogu, kuid ta armastas seda tuba ja tahtis seda ema mälestuseks tühjalt seista lasta.

Ainsa pärandusena oli jäänud emalt vana teenija, sõnakehv Fluru, kelle vanapiigalike tujusid ta kannatlikult kandis, rahuldudes puuduliku teenimise ja tavalikult mitteõnnestunud köögitoodetega. Ta valitsuse oli ta maja alumise korraga piiranud. Ülemisel korral leidis professor täieliku rahu omas toas. Siia oli ta seadnud ka oma kirjutuspuldi. Siin töötas ta akna all seisva laua ääres, valmistas tundide vastu, luges oma armsamaid kirjanikke, istus pliatskäes ja avatud raamat enese ees ja vaatas, vaatlemisse süvenenud, välja, üle teiste linnaelanikkude majade merele ja naabruses olevate saarte sinistele kontuuridele või langetas pea ja sules silmad ja ei näinud enam midagi, kuna oli jäänud magama.

Plateas armastas oma majakest väga. Seitsaadik, kui tal oli maja, läks ta arva

välja, kui mitte selleks, et anda tunde või et teha igapäevast jalutuskäiku. Ikka uue rõõmuga vaatas ta koju tulles oma maja müürisid ja avas selle ukse.

Sel õhtul tuli ta erilise rõõmuga koju, nagu lootes leida siit ulualust hädaohu vastu, mida näis varjavad Liakose mõrsja õe kiitus.

„Tõepolest, see puuduks veel!“ ütles ta endamisi, pannes palitu hoolikalt ära ja selga tõmmates vana kodukuue ning pead mässides siidirätikuga, nagu oli harjunud igal õhtul tegema.

„Tõepoolest, see puuduks veel! Et tooksin siia perenaise, kes kõik ajab segi, kes mind palub välja minna, kui tahan koju jääda, ja koju jääda, kui tahan välja minna — keda pean kuulama, kui vajan rahu; et pean akna avama, kui külmetan, sest et tal on soe ja kinni panema, kui lämbun palavusest, sest et tema külmetab!“

Nende sõnadega sules ta akna.

Abielu on rumalus, mida võib korda saata, kui ollakse noor. Kui mõistus juba kindlaks on kujunenud, siis ei ole abielul enam ruumi tas. Pääsesin noores eas sellest orjusest ja peaksin nüüd oma kuldse vabaduse andma!

Ta vaimusilmade ette ilmus tolle neitsi pilt, keda talle paljude aastate eest mõrsjaks oli soovitatud, kuid niiviisi, nagu oli näinud teda läinud aastal, kui külastas kodukohta: enneaegsete valgete juukste ja kortsidega, kesk lapsekarja, kes mängisid, kisasid ja tülitsevad.

„Jumalale tänu!“ jätkas ta valjult, „ta ei ole mulle koormaks. Mu asetäitja võib tasta rõõmu tunda!“

Vana Fluru katkestas teda, avades ilma teatamata ukse. Ta lasi pilgu üle toanurkade libiseda ja ütles lühidalt ja pead raputades, kui nägi, et peremees oli üks ja endamisi kõneles: „Valmis!“

„Hea küll; ma tulen!“ vastas professor ja läks alumisele korrale, kus kõõgi kõrval oli tuba, mis oli salongiks ja söögitoaks.

Plateas hakkas suure isuga sööma; sel määral, kuidas ta nälg kahanes, pöördusid ta mõtted tänase jalutuskäigu sündmuste juure tagasi. Tundes end ikka veel tõstetud oma vabaduse uhkes eneseteadvuses, mõtles ta Liakosele ja kahetses oma elupäästjat südamest.

„See istub kinni,“ ütles ta endamisi. „Kuid inimene ei vastuta oma tunnete eest. Ta ei tahtnud armuda ja seisab nüüd armastuse valitsuse all ja arvab, et leiab oma õnne sealt, kus seda otsib. Peaks ta

seda leidma ja hiljem mitte kahetsema. Sest lõpuks saab igatüki, mis on ära teeninud ja igatühe õnn oleneb sellest, kuidas ta mõtleb ja tunneb!“

Sel viisil arvas Plateas filosoofina targutada. Kuid see arvatav filosoofia ei olnud muud, kui tahtmata katse tagasi tõrjuda teatavaid tülikaid mõtteid. Sest ta nägi vaimus, et Liakos oli suures ärevuses ja täis piinlikku kärsitust, et ta kannatas ja katsus seda kõigest jõust alla suruda ja kuna Plateas oma vaimu sarnaste piltidega vaevas, tuli talle oletus, et armunud sõbral ehk siiski oli olnud idee teda vanema õega kihlata ja ainult õrnatundelisusest seda otsekohe öelda ei julgenud, hiljem aga iga sarnast mõtet lihtsalt salgas.

Ja kas ei olnud Liakos õigustatud, sarnast — noh, ütleme, ohvrit nõudma sellelt, kelle elu ta oli päästnud? Ja kuidas tasus see oma päästjale? Mitte ainult, et ohvrilt lahti ütles, mitte hoolides siinjuures oma sõbra hingelaadist, kuid ühtlasi näidates, et tänumeel oli talle koormaks, seletades, et tasub võla sellega, et end meelsamini uputab, kui abiellub Liakose meelehaki. Ta ülespidamine näis talle juba vabandamatu, andeksandmatu. Ja siis pidi ta ju tarvitama kohasemat keelt oma elupäästja vastu ja teda mitte nii inetult haavama. . .

Mida rohkem Plateas sarnaseid mõtteid mõlgutas, seda raskemaks muutus ta meel. Veri tõusis talle põskedesse ja kõik ta filosoofia langes ümber. Lõpuks tõukas ta taldreku ägedalt eemale, kui oli sõnnud viimased rosinad, heitis suurätiku lauale ja läks suures ärevuses trepist üles oma tuppa.

„Tegutsesin inetult,“ ütles ta endamisi. „Mispärast pidin teda oma mõistmatute kõnekäänudega haavama? Kas oli vajalik seda kõik öelda? Kuid õige arusaamine tuleb mulle ikka hilja.“

Ja ta lõi rusikaga vastu pead ja hakkas kasvavas hämaruses toas edasi ja tagasi sammuma kuni silmapilguni, mil Fluru lambi lauale pani ja vaikides lahkus.

Professor peatus lambi ees, vaadates üksisilmi valgusse. See tuli tuletas talle kohuseid meele, kutsus teda vaimlisele tööle ja ütles talle, et peab end ette valmistama nagu alati, homseks õppetunniks. Kuid ta tundis esimest korda elus, et seda ei suutnud, et ei võinud tähelepanu raamatutele koondada.

Nii seisis ta tükk aega viivitades, kuni alustas uuesti jalutuskäiku toas, süvenedes mõtetes sündmustesse, mis olid ühenduses Liakose ja Mitrofanise mõlema tütreaga,

mõeldes ka gümnaasiumi direktorile ja oma õpilastele! Selles ideede segaduses sai lõpuks ülekaalu kooliõpetaja instinkt, ning istudes laua taha, pani ta sellele Gazi sõnaraamatu kolm köidet, Asopiose süntaksi ja teised harjunud vahendid, seadis oma tindipoti korda, samuti märkmiku, lõi lahti Iliase, leidis homme vajaliku lehekülje ja algas tööd, uurides iga sõna selle etimoloogiat, iga lauset ta ehituse ja iga heksameetrit ta meetriliste iseäralduste suhtes.

Ta oli parajasti Iliase kuenda raamatu juures.

Varsti aga loobus ta süntaksist, etimoloogiast ja meetrikast, unustas õpilased ja Homeri anatoomia ja luges algusest lõpuni Hektori jumalagajātu teksti Andromachega.

Iialgi varem ei olnud ta siin nii palju ilu leidnud kui täna. Abieluarmastuse ja isaliku uhkuse võrdlematu kirjeldus, vastastikusest armastusest hoovav õnn, lahutuse õnnetus, see kõik ei olnud teda veel iialgi varem nii haaranud. Iialgi varem ei olnud Kreeka keeleteaduse professor Iliase salme ses vaimus lugenud, neid niiviisi meele pidada katsunud. Kuna ta luges, muutus Hektor ta fantaasias Liakoseks! Ta nägi vaest Liakost, kes pidi maitsema lahutuse kibedust enne kui oli õppinud tundma abielu õrna õnne nagu Hektor!

Plateas lõi raamatu kinni ja tõusis uuesti. Teda piinasid tuhanded vaatlused, kuna ta sammus laua juurest voodi juure ja voodi juurest tagasi laua juure.

„Mispärast,“ nii hüüdis ta, „mispärast ei pea ma uskuma Liakost, kui ta ütleb, et mind iialgi ei ole tahtnud kihlata? See on minust meeletu, kui mõtlen seda! On see peigmehe nägu?“

Ja ta peatus peegli ees, mida valgustas viltu lambivalgus ja silmas pool oma näost, rätik pea ümber, kuna teine pool jäi pimedusse, rätiku sõlm aga seisis ta otsaesisel püsti.

„Tõepoolest!“ ütles ta naeratades, „sünnitaksin kena Astüanaksi, kui abielluksin temaga!“

Veidi rahustatult istus ta jälle oma puldi ette. Kuid varsti ilmusid puldi ja ta silmade vahele uued stseenid ja kujud, kél ei olnud midagi ühist homse tunniga. Et ta ära nägi, et tal oli võimatu midagi tõsisist peale hakata, pidas ta paremaks end pikali heita ja magada: uni kosutaks teda ja homme ärkaks värske peaga tunni vastu valmistama.

Ta kustutas tule ja heitis maha.

Kuid uni ei tulnud. Unetult pöörles Plateas asemel edasi ja tagasi — pimeduses ja öö vaikuses muutis ta närvisüsteemi piinevus kõik ta mõtted aeglaselt südametunnistuse piinadeks. Nii möödusid öö pikad tunnid.

Lõpuks, vastu koitu, jäi ta magama. Kuid kõik ta mõtted võtsid kohe hirmsa unenäo kuju, millest ta ärkas värinaga: Ta nägi unes, et ta ase oli muutunud mereks, ja ta peapadi haikalaks ja et ta, peaga koletise lõugade vahel, sügavikku langes ja kuidas haikala siis aeglaselt Mitrofanise vanema tütre kuju võttis, kuna hirmus kõuehäääl — see oli Liakuse häääl — ta kõrvus kajas.

Higisena tõusis ta voodis istukile, sidus unes lahtiläinud pearätiku jälle ümber otsaesise ja tegi kangelasliku otsuse: „Võtan ta!“ hüüdis ta valjult. „Võlgnen seda oma elupäästjale ja pean seda kohust täitma, et rahustada südametunnistust.“

Ja ta sirutas end uuesti tekkide alt välja, seekord kerge südamega ja rahustud meele, vaba igast umbusaldusest, kõigist kahtlustest ja kõigist südametunnistuse piinadest.

Heledalt ta tuppa paistev päike äratas ta terve tunni hiljemalt kui tavalikult. See juhtus korralikule professorile esimest korda elus, Fluru äärmiseks rahutuseks. Ta pea oli raske, silmad põlesid. Ta pesi end kiiresti, riietus, jõi musta kohvi ja algas eile katkestatud tööd; kuid ta mõtted olid mujal! Siiski oli ta õigel ajal gümnaasiumis ja andis tunni.

Kuid missuguse tunni!

Algul imestasisid õpilased muidu nii valju professori lõtva distsipliini, kuid märkasid siis varsti, et kooliõpetaja arvatud headus olenes täielikust hajameelsusest ning mitte nende teenetest teksti tõlgitsemisel. Missugune ime, härra Plateas oli hajameelne! Sellest julgust kogudes, hakkasid jõmpsi-kad rumalusi rääkima ning Iliase kuues raamat sai sel päeval etimoloogiliselt, süntaksiliselt ja meetriliselt haledasti moonutatud. Professor jäi osavõtmatuks kuni silmapilguni, kui määratud ajal klassid vabanesid ning poisid Homerose asemel härra Platease haruldase kannatlikkuse kõneaineks võtsid, kuna see gümnaasiumist lahkudes oma mõtete niiti süstemaatiliselt edasi keris.

Arkamisest saadik oli ta asjatult selle üle järele mõelnud, missugusel sobival viisil ta tehtud otsuse võiks teostada. Asi ei olnud nimelt sugugi nii lihtne, nagu ta oli kujutlenud eile õhtul. Siin ei jatkunud lihtsast otsusest, et tahtis abielluda Mitrofanise va-

nema tütreaga; tulid teha ka mõnesugused konventsionaalsed sammud.

Kuid missugused? — Kas pidi ta pöörama asjas sõbra poole? Kuid selle järele, mis eile nende vahel oli juhtunud, ei olnud võimalik lihtsalt minna ja talle öelda: „Vaata, siin ma olen, ja tahan end sinu eest ohverdada!“ Ei!

Kas pidi ta paluma Liakose täditütret vahelsobitust? Ka see tekitas raskusi. Küll tundis ta teda ja ta meest, s. t. nad teretasid üksteist tänaval; kuid ialgi ei olnud nad vahetanud sõna täditütrega, nii et tal ei olnud õigust ega julgust paluda ta vahelsobitust.

Seda kõik kaalus ta, astudes üle turu, et minna koju, sest lõunatund ei olnud enam kaugel, kui nägi äkki Mitrofanist vastu tulevat. Ta ilmumine peletas äkki professori kahtlused. Talle tuli äkki idee, et pöörab otsekohe mõrsja isa poole! Mis oli lihtsam kui see?

Ilma sarnase sammu tagajärgi pikemalt kaalumata ja ilma, et tal oleks olnud aega asja kaua kaaluda, kuulas ta silmapilgu käsku, rõõmus hea juhuse üle, et pääseb kahtlustest, mis teda piinasid, teretas vanameest ja asetask end ta ette: „Härra Mitrofanis, rõõmustan väga, et kohtan teid, sest mul on teiega kaks sõnakest kõneleda.“

„Härra Plateas, eks?“ ütles vanamees, teretades suursuguselt.

„Seesama.“

„Ja mida te soovite, härra Plateas?“

Professor tundis nüüd esimest korda teatavat argtust, kuid taganemise võimalusi enam ei olnud. Nii kogus ta kõik julguse ja jätkas: „Härra Mitrofanis, ma teatan avameelselt, et kavatsen teie väimeheks saada!“

Professori käristatud ja ilma sissejuhatusest avaldatud teadaanne puudutas vanameest vastumeelselt. Küsimus ise teda imestama ei pannud, kuna ta noorema tütre ilu teda juba tihti oli asetanud seisukorda, et sarnaseid ettepanekuid pidi tagasi lükama. Küll näis seni esinenud kosilastest Plateas kõige vähem kohane peigmeheks, nii vanaduse kui ka teiste omaduste tõttu; kuid see ei olnud nüüd vanamehe silmis tähtis. Ta ütles ainult endamisi: „Ka see veel!“ Siis vaatas ta Platease otsa: „Teie teade teeb mulle au, kuid mu noorem tütar on veel väga noor ja ma ei mõtlegi teda juba praegu mehele minna lasta.“

„Kuidas, noorem? Ma ei palu sugugi nooremat. Ma palun . . .“

Ta tahtis öelda nime, kui talle meele

tuli, et ta seda ei teadnud. „Ma palun vanema kätt,“ kordas ta.

Nüüd ei suutnud Mitrofanis oma imestust varjata. See oli esimene kord, et keegi palus ta vanema tütre kätt! Mõned minutid vaatles ta vaikides professori, kes juba muutus kärsituks.

„Härra professor!“ algas tal lõpuks, „tunnistan avameelselt, et teie ettepanek tuleb ootamatult ja ka küju poolest on ebaharilik. Kas teie ei arva, et vanadel, isadest päritud kommetel on ka omad head küljed ja et sarnased asjad kõige paremini kolmanda isiku kaudu õiendatud saavad?“

Seda Plateas ei olnud oodanud. Ta oli kujutlenud, et äi süleleb teda lahtisel tänaval, rõõmus, et otsitud väimees on leitud.

„Olin arvamisel,“ kogeles ta, „et tunnete mind küllalt ja mulle näis kõige lihtsam, et kõnelen teiega üksi.“

„Muidugi, muidugi! Siiski, kui annaksite mõnele sõbrale ülesande minuga kõnelda... Kui annaksite mulle veidi aega kaalumiseks . . . Ma oleksin väga tänulik.“

„Väga hea. Saadan teile härra Liakose.“ Vanamees kortsutas kulme.

„Ah, härra Liakos teab asjast?“

Õnnetu professor mõistis, et oli teinud vea, tõmmates sõbra nime sellesse asjasse. Ta katsus midagi öelda, kuid ei teadnud isegi mida, kui Mitrofanis talle ette jõudis ja ta piinlikkusest päästis: „Hea küll,“ ütles ta, „saatke härra Liakos minu juure.“

Ja ta teretas ja jätkas oma teed.

Ialgi varem ei olnud Plateas tundnud sarnast moraalselt kitsikust nagu eile õhtul. Isegi mitte õnnetus, kui ta peaaegu uppuma pidi, ei võinud saada võrreldud praeguste hingepiinadega. Tookord oli hädaõhtu tulnud ootamatult ja alles kui ta ammu oli möödunud, sai temast tabatu ta suurusest aru. Täna tõi lähema tuleviku mitteteadmise enesega raske südamehirmu, ja pääsetee, mis näis juba leitud, kadus uuesti! Plateas peatus turul, samal kohal, rippuvate käsivartega ja vaatas eemalduva Mitrofanise seljale järele.

„Pea Liakost nägema,“ ütles ta endamisi. „Kuid kust leiab ta?“

Sel silmapilgul lõi „Kristuse Seletuse“ kiriku kell kaksteistkümmend ja siis tuli professorile kaks asja meele: esiteks, et teda ootas kodus eine ja teiseks, et Liakos tavalikult sel ajal ühes võõrastemajas söi, mis oli turu taga. Ta läks kohe sellesse võõrastemajja ja kohtas uktsel tõepoolest kohtunikku.

(Järgneb.)

Viimane kokkusaamine.

Saksa kirjanik **Lothar Sachs.**

Kaljuseinte kohal, millest mööda tormas München-Partenkircheni kiirrong, seisis juba videviku vari. Ainult mäeharjad särasid veel violetvärvingus ning heitsid heledaid valguslaike tumedale mantlile, mille oli laotanud nägematu käsi üle kiviste hiiglakehade. Mu vastu istus daam, kes avaldas kahtlemata suursugust ja elegantset muljet. Ta oli surunud oma peene, blondjuustest ümbritsetud näo vagunipingi polsterdatud küljetoole. Saladuslikult sügavad, tumedad silmad vaatasid mind pool uurivalt, pool küsivalt. On imeline, võib olla telepaatiline nähtus, et neid pilke tuntakse alateadvuses, ennekui pannakse tähele isikut, kes vaatleb. Ja nüüd, mil meie pilgud kohtasid, näis mulle, et see esimene kokkusaamine oli rõõmus jällenägemine peale pikka lahutust. Ma ei suutnud seletada neid imelisi tundeid. Läksin mälestustes tagasi ja katsusin meele tuletada, kus ma seda naist võisin olla elus kohelnud . . . ma ei leidnud seletust. Kui rong ühes jaamas peatas äkilise võpatusega, libises kitsas raamat mu reisikaaslase põlvedelt põrandale. Tõstsin ta üles ja ulatasin selle temale kerge kummardusega. Ta tänas naeratades. „Mu lektüür ehk huvitab teid,“ algas ta sundimatult kõnelust. „Need on uudisjutud — „Unenäo ja tõelikkuse vahel.“ — Teie olete autor. Eks, härra dr. Kurt Kersten?“

Mu jahmatus oli täielik.

„Kuidas tunnete mind, armuline proua?“

Ta viivitas silmapilgu vastusega, jälle vaatasid ta salapärased silmad mind imeliselt uurivalt, siis ütles ta ükskõikselt: „Nägin teie pilti pildilehtedes ja kord laval teie tüki esietendusel.“

Kas on olemas armastus esimese pilguga? Olin seda siinamaani alati salanud . . . nüüd seisin ise esimesest pilgust peale selle ilusa, tundmatu naise võimuses, tundsin, et mu ellu astus „midagi,“ võib olla romaan, komöödia, tragöödia, võib olla mööduv avantüür, millest ei jää muud kui mälestus, mis sarnaneb tuulepuhangule sinistelt kõrgustikkudelt . . . Jutlesime sundimatult nagu oleksime olnud head, armsad tuttavad. Ja siiski ei avaldanud mu kaaslane täielikult oma mõtteid ja tundeid, viimane, õrn loor

peitis saladusi, mida ta ei tahtnud ütelda võõrale.

Meie rong lähenes eesmärgile.

„Kas võin teid jälle näha?“ küsisin. „Teie ei aimagi, kui tänulik olen juhusele, mis meid tuttavaks tegi.“

„Ma ei usu, et veel kohtame.“ See tuli peaaegu tõrjuvalt tundmatu naise huultelt. „Sõidan oma mehe juure, kes on terviseparandusel Partenkirchenis. Sõidame juba homme õhtul Müncheni tagasi. Lubage, et esitlen end tagant järele: Paruniproua von Winterstein.“

Need sõnad löid jäiste lainetena mu kõrvu.

„Kas tohin vähemalt kirjutada? Tahaksin teiega ühendusse jääda.“

Ta kaalus lühidalt.

„Ärge kirjutage! Saadan teile Münchenist teateid . . .“

Peale kärsituid ootepäevi sain kirja, mille sisu selgitas saladuslikkuse atmosfääri, mis ümbritses toda naist. Kiri oli järgmine:

„Armas Kurt!

Sellest on möödunud viisteistkümme aastat. Sa olid üliõpilane, mina plika, kes rippus su küljes oma seitsmeteistkümmne aasta kogu vaimustava õrnusega. Sa olid mu esimene, suur armastus. Ja sellepärast ei võinud ma sind ka ialgi unustada, sellepärast oli mul ainus soov: sind elus veel kord näha. Nägin sind jälle — München — Partenkircheni kiirrongis. Olin nagu palavikus, kui sa astusid kupeesse ja mulle suurte, uurivate silmadega otsa vaatasid. . . Nüüd tunned mu ära . . . Tahtsin valjusti hõisata: „Kurt!“ . . . Kuid sa ei tunnud mind enam, olin kustunud su mälestuses, mu pilt oli kadunud su mälust. Sa flirtisid minuga nagu reisikaaslasega, kes meeldib, sa haistsid ehk uut, lõbusat avantüüri . . . Oleksin võinud end tunda anda. Kuid mu uhkus oli selle vastu. Kui olen sulle võõraks saanud, armas Kurt, tahan sulle ka võõraks jääda. Mis mõte oleks sel, kui sõlmiksime katkenud lõngad uuesti? Sa unustaks minu mõne aja pärast just samuti nagu unustasid väikese tütarlapse, kelle esimene, ainus ja — viimane armastus sa olid. Ela hästi!

Inge.“

Üllad suhted.

Prantsuse kirjanik **Germaine Beaumont.**

Juba ammu unistas ja lootis Marcelle Soupied, et Frédéric Aujumeau palub ta kätt.

Ta soovis seda armastusest, kuid ka huvist — muretu elu pärast. Oli selge, et Frédéric Aujumeau ei olnud jäänud sugugi ükskõikseks selle targa, ilusa, noore lese veetlevusele. Ja ometi venis aeg pikale ja Frédéric Aujumeau armuavalduks jäi tulemata.

Vahele tuli juhtumus — nagu neid leidub elus kui ka romaanides —, mis selgitas Marcelle'ile Frédérici arusaamatu tagasihoidlikkuse põhjuse.

Nad veetsid ühise õhtu Gadinais'de juures.

Kuna Marcelle'il oli salongis liiga paljav, tõmbus ta — teiste külaliste tähelepanemata — palkoninurka, mis, toetatud sammastest, moodustas mingisuguse loggia. Seal kuulis ta äkki sosinat. Kaks isikut tulid palkoni poole ja ilma noort naist pimeduses märkamata, jätkasid nad kõnelust: „Lõpuks,“ ütles üks häältest, „mis takistab teid proua Soupied'd kosida? Ta on veetlev ja teie sobite toredasti kokku.“ Marcelle pidas hinge kinni. „Muidugi, ta on veetlev,“ vastas teine hääl, see oli Frédérici hääl, „kuid mis teha, see ei ole meelitatav ühendus. Missugused omadused tal ka ei ole, kuid on tõsi, et proua Soupied väga madalat päritolu on. Ta on sündinud Plachant. Ja see Soupied, kellega ta abiellus, oli kaupmees. Ta suri varsti ja pärandas talle väikese varanduse. Samuti on tõsi, et ma ei näeks heameelega Soupied' perekonna liikmeid enese juures, kuid veel halvem oleks Plachanti perekonda vastu võtta.“

Marcelle, sündinud Plachant, surus hambad kokku, et mitte pahameelest valjusti kisedada. Frédéric Aujumeau jätkas rahulikult: „Lisage veel juure, et vaesel väikesel puuduvad tillad suhted seltskonnas. Gadinais'd ja Servandeau'd näivad talle väga chic, kuna mina ja teie ainult heasüdamlusest nendega läbi käime. Ei, ei. Ma abiellun ainult naisega heast perekonnast või ühega, kes oskab muretseda enesele seltskondliku seisukoha. Mingisugust mesalliance'i ma ei tunnusta! Teie olete samal arvamisel, eks ole?“

Marcelle ei kuulnud enam, kas ta sõber seda usutunnistust kiitis või laitis. Mõlemad mehed eemaldusid, nende sammud kaugeenesid. Ta jäi üksi. Ta vaatas tähtede poole. Ta neelas aila pahameele, alanduse ja viha.

* * *

Õhtust Gadinais'de juures oli möödunud kuu. Frédéric imestas, et ei kuulnud midagi Marcelle'ist. Ta oli kutsunud ta teele ja ta kirjale ei tulnud vastust. Siis sai ta kirja, mil oli vapp ümbrikul. Kiri oli Marcelle'ilt ja käis järgmiselt:

„Armas sõber! Teie sõbralik kutse leidis mu vürstinna Marmande'i juures, kes mind palus veeta üks kuu tema pool. Kirjutage mulle augustikuu lõpuni Villemeursault'i lossi. Näeme üksteist alles sügisel jälle.“

Frédéric luges kirja mitu korda ja oli kohmetanud. Marcelle Soupied Marmande'ide, kuulsate Marmande'ide juures. Kes oleks võinud midagi sarnast mõelda! Kuna ta tundis rahutust, et oli mõõtnud noort leske liig valjult, kiirustas ta vastamisega.

Sellest hoolimata ei toonud sügis Marcelle'i tagasi. Marcelle veetis jahipidamise hooaja Gladminsteri hertsogi juures ja teatas, et kavatsab reisida Egiptusse noore krahvinna Seamoor'iga, sündinud Montmorensac, kes ilma temata ei võivat elada. Ta lisas juure: „Mul on seda rohkem põhjust Linette'i saata (ta nimetas krahvinna Seamoori Linette'iks), kuna ta ema tundis minu ema hästi ja ma end sellepärast nagu kodus tunnen.“

„Kodus! Kodus Seamooride, Montmorensac'ide ja ka Marmande'ide juures, kahtlemata.“

Frédéric Aujumeau kirjutas hõõguvaid kirju Marcelle'ile. Ta ootavat teda kärsitult, Marcelle ei tohtivat olla julm, ta olevat jätnud maha alandliku austaja, kes igatsusest haige olevat.

Marcelle vastas talle Kairost, et tulevat varsti koju. Kipursava maharadsha olevat andnud talle kasutada oma jahtlaeva, millega ta võivat ristelda Vahemerel. Merel saavutas Marcelle tööpoolest soovitud resultaadi. Leegitsevate armusõnadega palus Frédéric Aujumeau kirjateel ta kätt.

Kui Marcelle jõudis Cannes'i, vastas ta,

et kaalub villa Merceria ilusatel puies-
teedel ta ettepanekut. Ta puhkavat prints
Bobescu juures sõidu väsimusest.

* * *

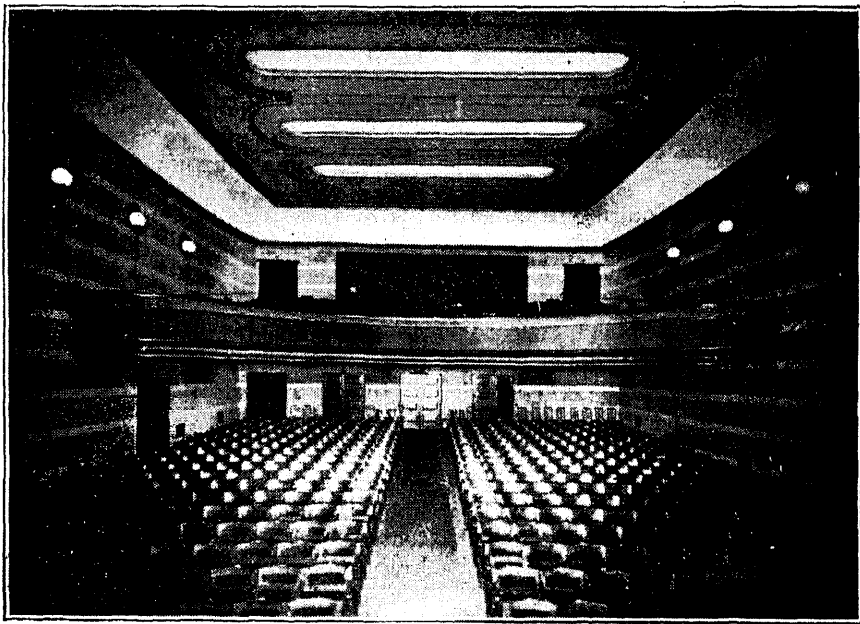
Kui Frédéric Aujumeau oli oodanud, et
laulatustseremoonia ühendab Prantsusmaa,
Inglismaa ja Rumeenia suuremad nimed,
pidi ta veidi pettunud olema. Marcelle'i
tunnistajad olid üks endine ärimees ja üks
ametnik *in spe*. Ta küsimisele vastas
Marcelle kurvalt:

„Mis sa tahad, Frédéric, mu sõbrad ei

kirja vastu. Ümbrikul oli Marmande'ide
vapp.

„Neil on arusaamist, nad kutsuvad meid
külla,“ mõtles Frédéric hõisates. Ja kärsi-
tuse hoos avas ta kirja.

Ja luges: „Villemeursaulti loss. Tõepoo-
lest, preili, te saadate meid kõige piinli-
kumasse seisukorda. Mulle öeldakse koha-
kuulamise kontoris, et olete abiellunud ja
et teie enam teenistust ei võta. Kui mõt-
len tunnistusele, mille teile andsin, et teid
paigutada oma kusiini, hertsoginna Glads-
minsteri juure ja see andis teid edasi oma
õetütrele, krahvinna Seamoorile, siis leian,

Kiro „Moderni“ etendussaal ja rõdu.

soovi mu ühendust sinuga. Nad ei tunne
su omadusi, mis ahvatlesid mind, vaid ai-
nult su päritolu, mis vajaks veidi — kui-
das seda öelda — kõrgendust. Hiljem, väi-
kese kavalusega. . . . Jäta see asi minu
hooleks!“

Peale kuus kuud kestnud puhast abi-
eluõnne arvas Frédéric Aujumeau, et
siht on saavutatud. Nimelt võttis ta ühel
õhtupoolel, kui Marcelle oli sõbrannade
juures külas, Marcelle'ile adresseeritud

et olete õige tänamatu, et viimasel minutil
ära ütlete. Mu teisel toatüdrukul on pa-
rajasti gripp ja teie peaksite ta aset täitma.
Teilt kiiret vastust paludes

Marmande.“

Kirjal oli ka postskriptum:

„Kui asi seisab palgas, annan teile 100
franki enam. Ja kui abikaasa teid takistab,
tooge ta kaasa. Ma leian talle ehk kõrval-
hoones tööd. Ta aitaks teid pörandaid poo-
nida.“

Ebausk ebausu vastu.

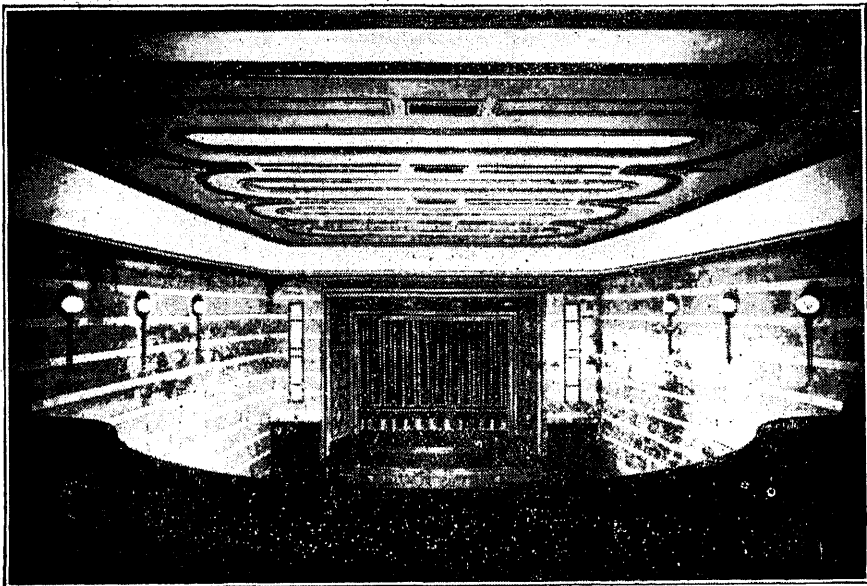
Bulgaria kirjanik **Swetoslaw Minkov.**

Päikeseloodel jättis Boiko Kraletshin harilikult töö seisma, kargas eesli selga ja hakkas külla tagasi minema. Nii tihti kui ta hooletusse jäetud, metsiku rohuga kaetud kalmistust pidi mööduma, kus ristid videvikus nagu elusad olevused valendasid, ei jätnud ta iial enesele risti ette löömata ja eeslit kiiremale käigule kihutamata, et seda rutemini välja jõuda kohast, mida arvati kõiksugu pahade vaimude esinemiskohaks.

aetud suust ei rippunud välja mitte enam keel, vaid kivi.

Krrrr — krrrr! vuhises ta läbi õhu ja heinamaa kohal keerles mingisugune tuulekeerutis.

Boiko Kraletshin vaatab ja ei tea, mis temaga sünnib: tuulekeerutis sulitab enesest välja tihhe naise, kes, edasi heljudes, ristleb ümberkukkunud hauaristide kohal. Naine ratsutab hiiglasuurel luual ja liputab seda

Kino „Moderni“ näitelava ja ekraan rõdult vaadatuna.

Sellejuures sirutas ta harilikult kaela ja vahtis tarretult kuule, mis vilkuvate tähesilmade vahelt kollakalt välja vaatas.

Sel õhtul aga oli Boiko Kraletshin kukkumiseni väsinud ja ta silmad ei millestki huvitatud. Tema ees laius lõpmatu tee, rohus sirtsusid sirtsud ja tegid ta uniseks.

Jõudes kalmistu juure ja ristteele, mis üle heinamaa jookseb, jäi eesel äkki seisma, ajas jalad harki ja ei liigutanud enam. Boiko ehmatas poolunest, peksis teda paar korda jalakandadega, hüppas viimaks maha ja hakkas eeslit vihaselt piitsuga peksma. Ühtlasi tuli ta suust ehmatusekisa ja ta peatus nagu halvatuks: seal seisis eesel tarretult ja kangelt. Ta silmad haigutasid temale vastu nagu hallid, õõnsad augud ja ta laiali-

nagu säba. Hoi, see kurat, kui hirmus ta on: pika ninaga, käharate juustega ja ise täiesti paljas peast varvasteni. Näe, nüüd laskub ta maha, astub alla haudadele ja hirtvitab oma hammasteta suuga kogu näost. Ja nüüd alles tunneb poiss, et see on Jola, külanõid, kes õseti siin kolab ja nahkhiiri püüab.

„Jola, Jola!“ kisendas Boiko pigistatud kõrist, kuid vanaeit ei kuulnud teda.

Temal oli töö käsil: kükitas seal ühe poti ees ja tegi kõiksugu liigutusi. Lobises kõiksugu arusaamatuid asju, vehkis kätega õhus ja maa alt tuli hääl, mis oli esiti nagu õrn kanapoja piiksumine ja siis ometi mitte enam piiksumine, vaid vaakumine, ennem kui vihmakulli karjumine. Ei kestnud kaua

ja potist tõusis must suits, koondus pilveks, pilv rullus kuulina läbi õhu, laienes ja muutus õudseks, eikunagi nähtud vaimukujuks. Kõverate sarvedega ja silmadega, mis olid rohelised ja põlesid nagu kaks tuld.

„Tere õhtust, vana Jola!“ ütles tont, komberdades üle kalmude tema poole. „Kuidas käsi käib? Sa ei ole mind enam kaua aega kutsunud.“

„On vist kaks või kolm kuud, mil me üksteist enam pole näinud, vader!“ kires nõid ja kükitas hirmsa koletise ette, kätega ta jalgade ümbert kinni võttes.

„Hea küll, räägi siis! Mis sa ihkad?“ mõirgas sarviline ja kummardas, et kinni kahmata Jola juustest; ta tõstis eide üles ja asetaski oma õlale.

„Oh vader, pane tähele, mis ma sulle ütlen. Meie külas paljunevad terved loomad nii, et lust näha. Vaatan, ei kärva keegi, ei tule taudi. Külma õõseti lautades, võtan kõik oma kunsti käsile, sajatan neid sada korda, aga mis see aitab! Kärvaku nad, need olevused! Tabagu neid taud. Mina enam nõu ei tea Tahan nüüd külla saata vampiiri, et lehmad ja pullid seda usuksid. Hiljuti sünnitas Witunz lapse, aga ei hoolinud temast, see liiderlik naine. Siin, näed sa, oma ämma hauas lamab see ussikene nüüd. Kas kuulled, kuidas ta karjub? Nad matsid ta siia ilma püha ristimiseta ja nüüd on talt saanud vampiir. Selle tahan ma külla saata! Aga enne pead sa — elama pead sa ja terve olema, vader! — mulle taevast maha tooma kuu, et ma seda ussikest seal saaksin tema piimaga imetada. Muidu kardab ta võib olla veel valgust!“

„Lõbuga! Selliseks naljaks võid minult saada tähedki,“ rõõmustab tont, tõuseb õhku ja kaob ühes nõiaga pilvedesse.

Ja kuna siiamani valitses kottpimedus, levineb nüüd pikkamisi heledus, ja äkki koliseb ülevalt alla kalmistule kuu, esiti kollane ja tursunud kui kõrvits, ilmub ta äkki kui suur, tuline vasikas, kel kuldmärk otsaesisel. See kummaline koletis tambib kapjadega maad, risti ja kalmu ja tema jalgade alt vuriseb üles tähevihm.

„Pea! Ema Jola, võta ta sabast kinni, muidu paneb ta sinu käest veel plehku!“

„Oi, kui metsik ta on!“ kriiskab Jola ja jookseb ta juure, et kuuvasikat sabast tagasi kiskuda. Ja kuuvasikas, kes äkki taltsaks jääb, vajub nagu surnu rohusesse. Vaht tuleb tal suust.

„Hei, ja nüüd välja vampiir!“ ütleb aitaja saatan ja kükitab taevalehma jalgade vahele,

et kinni kahmata ta udarast, millest välja pritsib ja voolab niitpeen tuleleek.

Üles hüppab nõid, kummardab ja laskub põlvili sinna, kus seisab keedupott ja luud. Tõustes hoiab ta käes eriskummalist sulglooma.

„Piu, piu!“ siristab lind ja Jola kõhistab naeru ning äiutab teda õrnasti kätel.

„Hihihhi, oled sa aga piltilus, väike vampiirikene!“

Ja ta paneb vampiiri taevalehma udara külge ja kuldne jõud näib sealt üle voolavat temasse, kuni ta paisudes laiali laotas tiivad — ta oli enda täis imenud üheksa kauge taeva tulest.

Ja kuna tal kõht täis oli, lendas vampiir üles, kahmas taevalehma peast kinni ja kises inimese häälega:

„Boikooo! Oled sa siin, Boikooo!?“

Samal hetkel tundis Boiko Kraletshin enesest kinni kahmatavat ja nagu keerdtormist edasi kantavat läbi õhu, kuni ta küla platsil maandus.

„Hallo!“ mõirgas ta täiest kõrist ja ta hääle põrus hirmsasti läbi vaikuse. „Kas kuulete, hei!? Tõuske, rahvas! Välja, välja! Teie loomad on hädaohus, rutake, inimesed, rutake!“

Küla ehmus unest. Õlestkatusega onnide akende taga vubises tuli, koerad haukusid, ukсед lendasid paukudes lahti.

„Kes seal on?“

„Kes hüttab?“

„Mis on stündinud?“

„Ah, sina oled see, Boiko! Mis sa karjud nii hirmsasti, kui kõik magavad?“

„Ah, usute vist, et olen hull! Minu silmad on asju näinud, mida te enestele ei oska uneski kujutella!“ vastas poiss hirmus värisedes ja hinge ahmides. Ja jutustas neile kõik, kuidas see olnud.

„Õige oli, et sa temale midagi ei vastanud!“ kiitis keegi. „Selline lind lendab hääle peale kohe juure!“

„Aga kas ei või ta veel nüüdki tulla?“

„Kuulge, läheme vampiiri pütüdma, sest muidu tabab meid õnnetus, teate. Kui kuri, Jumal hoidku, loomade hulka asub, siis suure nälga!“

„Lähme!“ ütleb Boiko. „Mulle järele, mina juhin teid!“

Inimesed jooksid tagasi majja, võtsid enestele relvadeks rehad, labidad, hargid ja koondusid hunnikusse, mis ruttu kalmistu poole liikus.

„Ja milline, ütled sa, oli see kurat?“ küsis keegi minnes.

„Milline ta oli? Kõverate sarvedega,

peente kapjadega nagu sokuke. Ainult saba oli tal pikem ja silmad ei olnud silmad, vaid tuli, roheline tuli. Hirmus, ütlen teile. Kes seda näinud, ei saa kolm ööd magada. Ei siin aita püha raamatki padja all. Beeltsebubist sa sellega lahti ei saa!“

„Ja ta tuli potist, ütled sa?“

„Muidugi! Hirmus mõtelda, eks? Pott, millesse vaevalt tosin lusikatait suppi mahub, ja terve kurat temas.“

„Kuidas see võimalik on?“

„Seda küsin ma sinult!“

„Mis te nii imestate! Tondil on kõik võimalik. Mullu sügisel Bregovos. . .“

„Ah, vaadake, vaadake!“ kisendas äkki kütürakas Zano kõledasti ja viskas käed õhku, nagu oleks ta tahtnud oma peakohalt midagi kinni püüda.

Talunikudeparv peatus ja kõik pead pöörasid vastassuunas kingule. Seal, taeva ja maa vahel, kütkestas suur ümmargune ketas, mis loitvalt veretas, nende pilku.

„Vaadake, milline punane kuu! Mis ime, kui talt kõik piim on ära võetud!“

„Ho, viimseni tilgani! See enam ei tõuse!“

„Pst, pst,“ sosistas Boiko Kraletshin kõiki oma ümber kogudes, „nüüd peate heitma kõhuli ja mulle järele roomama. Ristide juures näete midagi musta, võib olla, ehk saame kuradi elusalt kinni püüda!“

Kõik heitsid rohusse maha ja roomasid ettevaatlikult poisi kannul edasi. Hinge kinni pidades. Kätega, milles nad krampplikult hoidsid rehasid ja labidaid.

Vahepeal hakkasid kuked laulma. Kauguses siras valkjas aur, pilvede vahelt paisis sinine taevast. Koitis juba hommik.

„Kui kahju!“ hüüdis Boiko, kui nad kalmistule jõudsid. „Ta pääsis meie käest. Kui ometi neetud kuked ei oleks laulnud! Näete, vaadake seda siin, milline sügav auk siin sees on! Siit on vampiir tulnud!“

„Ja mis must kitsekarp see siin ristiküljes on?“

„Muidugi kuradi oma!“

„Ohoo, Beeltsebub on oma kasuka käristanud!“

„Jah, ja seal on minu eesel!“ hüüdis Boiko rõõmsasti ja jooksis selle järele. See sõi ühe õõnsa puu lähedal rahulikult rohtu.

„Kui talle aga midagi ei juhtunud, mis arvate? . . .“

„Oo, sellele ei juhtu midagi! Selle võid saata kas või põrgusse ja ta jääb terveks!“

„Ei tea, aga eile õhtul oli ta täiesti kivist ja . . .“

„Ah, mis, see oli vaid hirm. Ja võib olla leidub, kes võib seda teada, kuu peal parme. Need on talle vist saba alla pugenud.“

— — —

„Jah, poisid, mis te minust õieti tahate?“ ütles isa German külakõrtsi uksest väljudes, mille ette kogu küla koondunud.

„Seda tahan sulle ütelda, isa German!“ hüüdis ärevalt üks poiss, kel müts viltu peas seisis. „Sust räägitakse, et oled laupäeval sündinud ja võid siis ka kurja vaimu näha. Nüüd on täna öösel vana Jola, külanõid, kalmistul ühe vampiiri välja kaevanud ja meie loomade kallale lahti lasknud. Meie pidasime ta peale jahti lautates ja igal pool, aga ei leidnud midagi. Kas sa ei aitaks meid teda kinni püüda, mis?“

„Noh, et ma olen sündinud laupäeval, nimelt Jaanilaupäeval, see on õige. Aga kuidas võiksin ma näha selliseid asju?“ vastas vanamees rahulikult ja hakkas oma nahkset tubakakotti lahtistama. Siis võttis ta vöövahelt väikese savipiibu, toppis selle täis, pani põlema ja astus Boiko Kraletshini juure, kes teistest pisut eemal oli ja oma eeslit suuäärest kinni hoidis.

„Kuidas võiksin ma selliseid asju näha?“ kordas isa German ja kummardas ruttu eesli pea kohale.

Ja kõik, kes seal seisid ja liikusid, võisid nüüd ise oma silmaga näha, kuidas üks hiiglasuur must lind rauga käes oli, sarnane öökullile, aga nokata, suurte nahktiibadega, teravate küüntega ja paljaste, pilgutavate silmalaudega, mille alt välja vaatasid inimlikud silmad.

„Hu-hu-u-uuu, lase minu lahti, isa German!“ ahastas lind ja tema silmist tungis öudne pilk.

„Andke mulle üks hõberaha, ruttu!“ hüüdis isa German rahva poole pöördes.

Tema juure astus üks naine, lahtistas oma peahte küljest ühe raha ja ulatas temale.

Siis oli kogu küla tunnistaja, kuidas vampiir suri. Raha abil tappis rauk kuradilinnu, lõi tal nagu terava noaga rinna keskelt lõhki ja — kadunud ta oli!

Ainult paksu musta verd nähti voolavat ja kaugel mõõtmatuses kajas lapsekisa.

Merekoletis.

Ungari kirjanik **Vicktor Garadi.**

Istusin lootsikus, mõned sajad sammud rannalt eemal. Ümberringi puhkas siledalt ja liikumatult meri nagu oleks suvepäeva sume kuumus ta tarduma pannud. Rannalt kostis üksluine, karedavõitu häälightsus. Rohusirtsud tegid igavusest muusikat. See oli ainus hää, mis katkestas suvekuumusetumma rahu.

Mu pilk eksis ringi mere vaikselt puhkaval pinnal. Vesioliii puhask ja läbipaistev, et võisin näha põhjani. Ka seal oli kõik tumm. Ja missugune elu kihises seal siiski, tolles rohekalt sädelevas lõpmata laias maailmas!

Vesi võis olla siinkohal umbes neli meetrit sügav. Ja ometi nägin selgesti, mis sindis merepõhjas. Kuid alt ei tulnud ainustki häält. Ometi elavad seal mitmesugused olendused. Ka nemad tunnevad rõõmu ja valu: ka nemad lõbutsevad, töötavad, heitlevad ja võitlevad. Ka nemad armastavad ja vihkavad ehk üksteist. Ka nende seas on raiskuläinud, halbu olevusi, kes igatsevad tigevalt teiste elu järele. Ja sügavikust ei tulnud ei võidurõõmsat ega hädaldavat häält.

Päikesekiir tungis läbi vee roheka loori ja puistas hämarat valgust sügavusse. Salk hõbedaselt läikivaid kalu ujus mu lootsiku alt läbi. Nad püüdsid kiiresti kaugele. Nagu oleks neid taga aetud. Nende taga tuli teine salk. Neid võis olla tuhat. Ehk veel rohkem. Ka nemad ujusid kiiresti eemale. Üks silmapilk ja nad olid kadunud.

Jälle tulid uued salgad noolkiirelt lähemale. Nagu oleks hiiglavägi põgenenud hullumeelses hirmus vaenlase eest. Kust nad tulevad, kuhu nad lähevad? Kes võib seda ütelda? Nemad kindlasti mitte, sest nad on kõik tummad. Äkki muutus vesi nagu elusaks. Mu lootsiku alt kerkisid meetripikkused, ümarikud, paksud, kalad. Neid oli nii palju, et nad ujudes vastamisi põrkasid. Ülevaalt vaadates sarnanesid nad hirmutatud, hiiglasuurele lambakarjale. Nägin ainult nende tumesiniseid selgi.

Need olid tuunkalad. Määratul arvul. Mõned minutid katsid nad mu pilkude eest kogu merepõhja, kuni kestis nende kiire möödumine. Siis kadusid nemadki. Arvatavasti ruttasid nad praegu põgenenud väiksematele kaladele järele. Missuguse tapmise panevad nad toime, kui jõuavad noile vaestele järele!

Nüüd peatus mu pilk all merepõhjas isearalikul olevusel. Algul uskusin, et see on konn. Ta tegi nii suuri hüppeid. Kuidas oli õnnetu sattunud merepõhja? Ta pidi seal ju varsti hävima! Kuid sellele konnataolisele olevusele ei tulnud uneski meele hävida. Ta tegi suuri hüppeid, löi hundiratast ja lõpuks näis koguni, et ta kavatses tantsida.

Alles hiljem märkasin ma, et ringihüplev loom ei olnud konn, vaid karbieluk. Karbieluk? Ja tegi nii suuri hüppeid! Asi näis vaevalt usutav.

Ja ometi oli nii. Karp oli punakaspruun. Selle serval, alates kitsamast otsast, jooksid valged triibud. Karbi küljelt paistis välja pika konksuga lõppev punane jalg. Selle tihhe jala abil tegi ta nii suuri hüppeid. Vahetevahel kahe meetri ulatuses. Ta sirutas välja pika jala nii kaugele, kui võis, surus selle otsa mõne kõva eseme vastu ja tehes konksu õigeks ja pingutades kogu jalga, andis ta oma kehale ägeda tõuke. Ja tõusis äkki merepõhjalt üles nagu kummipall.

Mererannal laisalt jalutav, ilus meretäht, mererohul roomavad, värvilised, alasti teod, hääletult heljuvad, valged meduusid ja väledasti siplevad kalad ei pane karbielukat kõige vähematki tähele. Kõik olid ainult iseendaga tegevuses.

Sest raske on elu all nagu üleval maa-pealgi. Ka all merepõhjas varitsevad vaenlased, luurab hädaoht, ja kuigi omatakse kaljukõva karp nagu on meie karbielukal. Ja kui ta maha talle ei paku küllaldast kaitset, puurib ta end liiva sisse, roomates alles siis välja, kui on näljane ja peab toitu otsima.

Kuidas hämmastusin sellepärast, kui nii tegi äkki meie ringihüplev karbieluk. Ta kaevas jalaga augu liiva sisse, surus oma soomustatud keha avause ja puuris end mõne silmapilguga liivasse. Möödus mõni sekund ja juba oli ta kadunud.

Mis põhjus sundis teda niiviisi tegutsema? Mispärast kadus ta nii äkki? Jälgisin asja juba suurema huviga. Kas ahvardas teda hädaoht? Põgenes ta ehk vaenlase eest?

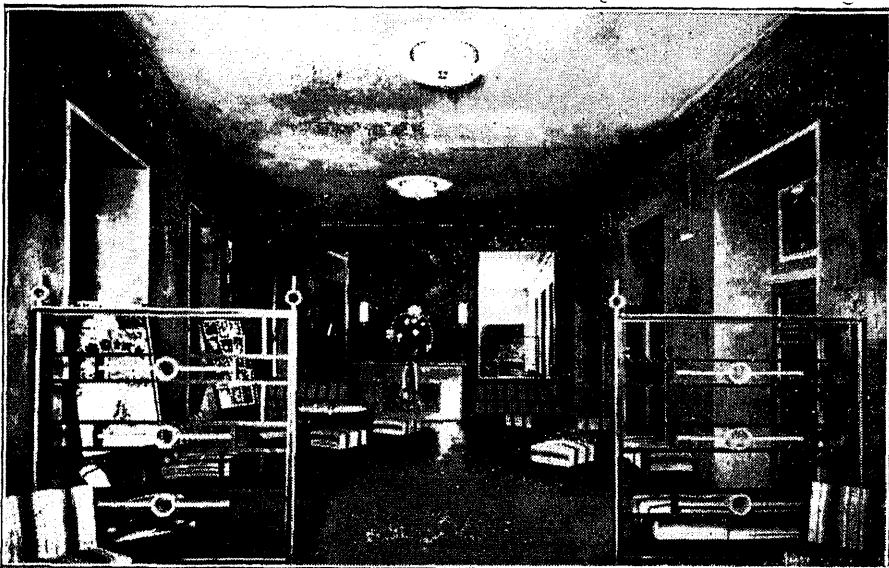
Nagu oleksin ma õieti mõistatanud, silmasin mitte kaugel kohast, kus liiv oli neelanud karbieluka, ebaharilikult suurt, kahejalgsset polüüpi. Ta kukitas keeglitaoliselt kuhjunud kivihunniku vahel. Ta jalad, nagu sama palju usse, olid ühte põimunud

ja sarnanesid värvilt kividele. Nad olid hallid. Ainult mõlemad silmad äratasid kohe mu tähelepanu, kui nägin inetut looma. Mulle näis, nagu vaataks ta üles ja vahiks mind oma etteulatuvate, suurte, kollaste silmadega.

Ümber polüübi pesa olid laiali puistatud tühjad tigukarbid. Kuid mitte sinult tigukarbid, vaid kõige mitmekesisemad koored, vähjasoomused ja muud loomalikud jäänu- sed. Nüüd oli mulle juba selge, miks karbi- eluk nii äkki oli põgenenud. Sesthända loomale, kes satub selle koletise hammaste va- hele.

Äkki hakkas liiv mulle ajama, just nii nagu keeb pudru pajas. Ja varsti ilmus loom väga ettevaatlikult nähtavale. Samal silma- pilgul oli aga ka polüüp seal ja tormas looma kallale. Ta haaras selle oma võimsate jalga- dega ja tõstis ta suu juure. Jälgisin pingu- tatud tähelepanuga polüübi iga liigutust. Ja äkki ajas inetu loom jalad laiali ja hei- tis karbi enesest kaugemale. Muidugi tühja karbi.

Vaevalt mõned minutid hiljem silmasin lühida kaelaga vähki, kes, lähenedes rannalt, läks otseteed polüübi poole. Ta võis sellest veel umbes sammu eemal olla, kui see äkki

Kino „Moderni“ ooteruum.

Ta hambad koosnevad kahest vägevast, luusarnasest lõualuust, mis sarnanevad papa- goi nokale ja nende jõud on nii suur, et loom nendega suudab purustada kivigi. Nagu selgus aga ümber pesa lebavatest, täitsa ter- vetest, tühjadest tigukarpidest, ei vaevanud ta oma lõualuid mitte üleliigselt. Ta tõm- bab jalgade küljes leiduvate imemistorukeste abil looma karbist välja ja viskab siis vii- mase rikkumata minema. Võisin selles varsti ise veenduda.

Luurasin umbes pool tundi karbielukat. Olin uudishimulik, millal ta jälle ilmub lii- vast. Kuid ka polüüp näis luuravat, sest ta tõmbus pessa, peitis jalad ja ainult kaks silma vahtisid kihvunniku avausest. Kind- lasti vahtis temagi kohta, kuhu oli kadunud loom.

tormas välja peidaurkast ja end peaaegu uskmatu kiirusega paiskas vähi peale. Ta kruvis omad tugevad käevarred ta ümber ja tahtis teda oma pessa tõm- mata.

Vaene ohver kaitses end tükk aega mee- heitliselt ja katsus end vabastada hädaoh- tikust kaisutusest. Kuid asjatult. Ta väsis raskest võitlusest ja jäi liikumatult lamama. Ja nüüd vedas polüüp vähi rahulikult, pea- aegu ükskõikselt oma pessa nagu keegi, kes on teinud oma päevatöö. Sealt ei tulnud vähk muidugi enam elusalt välja.

Vähe aega hiljem lebas ta tükeldatud keha polüübi elamuees. Ta jalad, ta kael, ta kää- rid, rinnakorv, kõik oli tühi. Kogu vähist oli jäänud järele ainult ta soomns.

Olen kuulnud kalureid kaebavat, mis-sugust hävitustööd teeb see ablas loom. Kus ta asub elama, hävinevad kõik vähid, karbi-elukad, teod, kalad. Nagu mulle jutustasid kalurid, kardavad kalad polüüpi niivõrd, et kaovad alatiseks ümbruskonnast, kus teda kord silmasid. Polüüp on mere kõige vere-ajanulisem elanik. Ta on kaval, kui varitseb saaki; kiire, kui tungib kallale; hulljulge, kui astub vastu varitsetud ohvrile ja halas-tamatu iga looma vastu, kelle võtab oma võimsate käevarte vahele. Ta on tõeline merekoletis.

Ta ei tunne armu. Ei leidu mereolevust, kelle peale ta oleks kordki halastanud nagu

ei leidu olevust, keda ta ei peaks äravõide-tavaks.

Oleksin ehk seda kõige verejanulisemat looma veel kauemini vaadelnud, kuid rannalt tuli äkki kerge tuulehiil, mis pani laine-tama merepinna. Ma ei näinud enam põhja. Ranna õlipuude vahelt kostis ikka veel rohusirtsude lõbus muusika.

Kui astusin kaldale, lendas mu ees üles ilus, kollane liblikas. Ta tõusis kõrgele ja lehvis rõõmsalt sädelevas päikesepaistes. Seal tormas äkki ta kallale lind ja kandis ta ära, võib olla oma pessa. Ja mulle mee-lestus mu väike karbielanik all merepõhjas.

Niisugune on elu!

Jgavene enesepettus.

Vene kirjanik **Ossip Dõmov.**

Mõned mehed istusid koos ja kõnelesid nagu tavalikult naistest. Esimene noorus oli neil juba seljataga, nende juustes läikisid hõbeniidid. Ja sellepärast kõnelesid nad naistest kergelt ironiseeriva häälekõlaga. Nii ironiseerivad täiskasvanud möödunud noorpõlve rumalate unistuste üle.

Nad istusid ehitusmeistri mr. Valki här-ratoas ja suitsetasid sigareid. Rikas maja-härä andis seltskonna abikaasa auks, kes pühitses sel päeval oma sünnipäeva. Daa-mid, kes võtsid osa dinnerist, olid läinud kõrvalolevasse salongi ja jätsid härrad üksi.

Kaardimänguks oli veel vara ja nii veet-sid nad aega pikantsete mälestuste vaheta-misega.

„Meie hulgas on üks, kes teaks palju ju-tustada,“ tähendas paks, punajuukseline pan-kur. „Meie austatud peremees oli omal ajal kuulus südametemurdja. Mr. Valk, jutustage meile lugu onast rikkast praktikast . . . Midagi ilusat, romantilist, palun . . .“

Majahärä naeratas eneseteadlikult, kuid puikles alandlikult vastu.

„Palun teid! . . . See ei lähe korda . . . Mitte sugugi . . .“

Lõpuks andis ta järele.

„Teie kõnelete romantikast,“ algas ta mõtlikult. „Romantika on nagu — tervis: nii kaua kui ta on olemas, ei panda teda tähele. Kui ta aga kaotatakse, igatsetakse tagasitulematu järele . . . Mis võib olla

hinnalisem kui tervis? Mis on kaasakisku-vam kui romantika?

Nii siis . . . Sellest on juba kaua aega möödunud. Sain just kakskümmendkolm aastat vanaks. Tema oli kakskümmend. Seisime siis oma elu koidikul. Kohtasin teda mererannal, õnneks mitte väga nõutud su-peluskohas. Seal leidis hulk salajasi nurki, varjulisi kohti, kus võis märkamatul kokku saada.

Iialgi ei unusta ma imeilusaid jalutus-käike varastel hommikutundidel! Lõhnas mere, kalade, ja ma ei tea mispärast, kõr-vetatud kuusekäbide järele. Istusime kahe-kesi ja ta ütles:

„Kas ei ole meeldivam kohata hommikul, kui inglitel on kaste tiibadel, kui hilja õh-tul?“

Päevad möödusid, üks paremini ja ilusa-mini kui teine. Kes luges, kes kogus neid? Nad raisati. Kui nende rida on läbi, kui lainte ja metsa kohal hakkab kohisema külm tuul — siis igatseb alles süda nende läbiela-muste, iialgi mitte teostatud unenäo järele.

Ah! Oleks ta jätnud mulle igatsuse kät-tesaamatu järele! Kui tänulik oleksin oma noorpõlve muinasloo printsessile! Oleks ta läinud igaveseks ja oleks ma teda iialgi enam kohtanud! Oleksin peitnud selle elu magusa unistuse südamesse. Oleksin õnnelik — õnnetus armastuses. Sest ainult sarnane armastus kingib meile õnne täieliku illu-siooni.

Meie kõik, mu härrad, ei ole enam kõige nooremad — jatkas halliksminev don Juan ja ta nägu muutus tõsiseks, peaaegu kurvaks. — Meie teame nüüd kõik, et armastuse veetlus ja rõõmud sellepärast on nii suured, et neile on keelatud tõeline, viimane täitumine. Oleme mõistnud seda elu kibedate kogemuste varal. See, mis seisab raamatutes, paksudes romaanides, kus armastus — paarid ühinevad igaveseks õnneks — see on fantaasia tühi mäng, ei ole tõeline, on välja mõeldud. See on petetute enesepettus . . .

Suve lõpul kinkis ta mulle tolle õige õnne: loobumise — sügava, traagilise, kuid ainuväärtusliku läbielamise!

Ta ütles:

„Ela hästi! Meie lahkume, et mitte enam kokku saada. Meie hoiame enestele imeilusa mälestuse üksteisest. Ära otsi mind ja ka mina ei otsi sind. Oma unenägudes oleme koos, kuid tõelikkuses — lahus . . .“

Leidsin, et ta sõnad olid ilusad, täis uimastavat mürki ja mõtlesin, et meie mõlemad, eriti aga tema, leiame jõu ja julguse, et tühjendada seda karikat lõpuni.

„Jah!“ hüüdsin ma. „Meie lahkume, et kokku jääda.“ Lähme lahku, et ühineda unenägudes igavesti. Kingime üksteisele

vastastikku õnne, mida annab õnnetu armastus.“

Lahkusime. Kuulen veel ärasõitva auriku vilet, näen ta lippu lehvivat, tunnen sügistuule värskust. Mäletan, et jooksin sadamast metsa ja seal, toetudes vana kuuse tüvele, nutsin kibedalt. Nuuksusin teadmises, et elan läbi sügavat, seesmist kurbmängu, mille põletas õnnistatud haav mu hinge..“

„Noh, teie olite siiski õnnelik. Muidugi omal viisil!“ heitis punajuukseline pankur vahele.

„Jah. Kaks aastat. Ta kinkis mulle kaks aastat täiuslikku, piiritut „õnne“. Ma ei taha katsuda noid tundmuse kirjeldada. Kuid ma ei unusta neid. — Siis aga . . .“

„Siis? . . .“

„Pettis ta mind muidugi. Ta pettis mind nagu petavad tavalikult naised. Kohtasin teda linnas, taltsin tast mööduda, ta hüüdis mind, nõudis, et teda külastan ja sidus mind lõpuks täielikult enese külge.“

„Seda tarka naist oleksin heameelega tunda soovinud,“ ütles üks külalisi.

„Teie tunnete teda. Ta on mu abikaasa,“ vastas majahärra.

Ja kõik naersid.

Kindlad on su rajad.

P. Grünfeldt,

*Kindlad on, mu Eesti, sinu rajad!
Sina vaid veel rahuaega vajad,
et sa võiksid juuri ajada,
koja kaljule siis rajada.*

*Sust on palju paha pajatatud,
sadadest sa oled sajatatud,
aga sinu sisemine jõud
tühistand on kõik need salanõud.*

*Tulevikuski ta tühistagu
need ja kogu rahva ühistagu
riiust, omakasust lakkama,
vaenlasele vastu hakkama.*

*Siis sa kindlalt seisad omil jalul,
siis on ots su kannatusel, valul,
õnne hakkad meile lisama,
õitsed, kosud, ilus isamaa!*

Salavõrgud.

Austria kirjaniku **Otto Hermann'i** romaan.

4

Lilian oli esimesel ajal alati aknaluugid kinni hoidnud. Veidi sellest, mis ta oli niimetanud hirmujutuks, oli siiski jäänud ta mõttesse, kuigi ta sellesse ikka veel ei uskunud. Kuid ajajooksul ei suutnud ta kiustatusele vastu panna lasta jahedal, karastaval ööõhul läbi toa puhuda ja ta hoidis mõlemaid aknaid poolenisti lahti. Muidu usaldas ta oma kerget und.

See oli aga sügavam kui ta oli arvanud, ja kahinat, mis oli äratanud Trenti, Lilian ei kuulnud. Ainult ta uni muutus rahutuks. Ta väänles asemel ja mõne aja pärast ilmutas end kuues meel, mis kaitseb magajaid ja neile teatab võõra inimese ilmumisest. Ta nägi veelkord unenägu, mis oli piinanud teda esimesel päeval verandal. Jälle võitles ta unine aju ja lõppes võitlus sellega, et ta tundis õlal kätt, kuid mitte kergelt puudutatav nagu tookord, vaid ahnet ja vägivaldset.

Surmani ehmunud, ajas Lilian enese üles. Metsik hirmukisa tungis vaevaga ta kõrist, sama, mida kuulis Trent. Ta nägi enese ees tumeat kogu, kes kummardas ta poole ja arvas nägevat pimeduses kahte läikivat silma, mis hõõgusid nagu kassil. Siis kuulis ta kiireid samme ja klaasi kõlinat, millele järgnes raskete jalgade müdin. Ta sules silmad, et peletada hirmsat tonti ja avas nad alles siis jälle, kui revolvripaak pani toaõhu värisema. Ta viimane mulje oli, et aknast hüppas välkkiirelt inimene välja ja et temale järgnes teine. Siis tundis ta rasket väsimust ja arvas end langevat kuristikku. Ta meelemärkus libises minestuse unne.

Kui Trent, kihutades järele põgenevale varjule, hüppas Liliani magamistoa aknast, nägi ta teda veel puude vahel maja taga. Vari ruttas tee poole, mis viis üles signaalimäele.

Trent oli kiire ja vastupidav jooksja, üks parimaid New-Yorgi politseiõhvitseride basepalli meeskonnas. Tagasisurutud viha ara sissetungija üle, kes end seni nii hoolikalt peita oli osanud, tiivustas ta samme.

Idas selgus juba taevas ja algas troopide lühike koit. Kuid läbi võsa ei võinud Trent veel näha. Selgelt olid kuulda selle vastu kiired sammud ta ees. Juhitud neist, jooksis Trent hoogsalt edasi, tihtelugu hü-

pates, et mitte kukkuda takistusele maapinnal.

Juba mõne minuti järele jõudis ta metsa ja võis vahetevahel enese ees tagaaetud näha. Mees jooksis otsesihis mäetipu poole. Ta libises läbi puutüvede inimese osavusega, kellele on tuttav iga jalatais maad.

Kui metsatukk hargnes, oli jooksja selgelt näha. Ta võis umbes kolmkümmend sammu ees olla. Ta oli alasti, nagu nägi Trent, ainult puusade ümber oli tal kitsas riideriba. Pikad juuksed lehvisid tuules järele.

Trent tõmbas jooksul revolvri.

„Pea või ma lasen,“ karjus ta, kuid metsinimene ei hoolinud hüüdest. Trent surus kukele, kui mees selgelt joonestus puutüvede vahel halli hommikutaeva taga seinjal.

Terava paugu peale, mis äratas metsas müriseva kaja, arvas Trent kuulvat valukisa. Kindlasti oli õudne võõras tukstatanud, nagu tahtes põlvili vajuda, kuid jooksis vähendamata jõuga edasi.

Mõne sekundiga oli ta metsast väljas, taga aetud Trentist. Siin näisid teda takistavat ringi lamavad puutüved jooksus, sest ta muutus aeglasemaks. Ka Trent oli takistatud, kuid teadmine, et saak enam ei pääse, andis talle uut jõudu, kui ta ähvardas seisma jääda.

Karates ühelt puutüvelt teisele, jõudis tagaaetu mäetippu. Jõudnud sinna, ronis ta Trenti imestuseks redelile, mis viis platvormile signaalimasti all ja ruttas üles. Jõudnud üles, haaras ta redeli ja tõmbas selle üles, parajasti kui Trent, hüpatas üle viimase puutüve, jõudis platvormi alla. Trent mõistis ühe silmapilguga kogu seisukorra. Laudadest kokkulöödud hoones, platvormi all, ilma redelita, oli pagulane ta eest kaitstud. Nii oleks vaja pikemat piiramist, et teda kätte saada. Tahtmatult tõstis ta uuesti revolvri ja lasi ilma viivitamata.

Läbi vana tuleriista suitsu nägi ta meest platvormil kõikuvat, redel langes ta käest ja kiskus ta enesega kaasa. Trent pidi kiirelt kõrvale kargama, et mitte saada tabatud langevast redelist.

Kui ta vaatas maha, nägi ta enese ees lamavat liikumatult pagulase alasti keha, kelle käsi veel hoidis kinni redeli ülemist pulka. Kergest lihahaavast pealpool põlve

voolas verd, muidu ei olnud välist haavamist näha.

Ja ometi oli ta kahtlemata surnud. Klaasistunud läige, mis kiirelt ilmus ta poolavatud silmadesse, kuulutas seda Trentile, kes tundis hästi kadunud elu tundemärke omalt ametialalt ja pea ebaloomulikult vilkaid hoid andis talle ära põhjuse.

„Kaelaluu murtud,“ pomises ta, kummardades alla, et panna kätt veidra kogu südamele. See oli seisma jäänud.

Siis ajas ta enese üles ja vaatles surnut. See oli veider pilt. Ürgaja inimesed ehk olid nii välja näinud. Ta pead kattis sasis juustetukk ja karvane täishabe jättis näos

ta oli elanud seal. Hoonel oli ainult üks sissekäik, ülevalt, luugi kaudu. Trent oli selle kord tõstnud ja pilgu alla heitnud, kuid umbne, halvahaisuline õhk, mis talle vastu löi, hoidis teda tagasi edaspidistest uurimustest. Ka oli ta olnud veendunud, et hoones ei leidunud midagi väärtuslikku.

Seekord sai Trent jagu vastumeelsusest ja ronis kitsast trepist alla hoone sisse.

See oli räpane. Tas leidis kaks üksteise kohale ehitatud voodiaset, toorelt kokkuloõdud laud ja tool. Üle ühe voodiaseme oli lohakalt laotatud vana, katkine villatekk. Ühes nurgas seisis klaasi ja kivi-

Lapsed elnetamas Lastekaitse ühingu toitluspunktis.

Üldisel majanduslikul raskel ajal on Lastekaitse ühing korraldanud rea toitluspunkte, kus kehvemad kooliskäijad lapsed saavad sooja toitu. Arvu poolest on punkte Tallinnas 6, kus toidetakse umbes 1350 last. Need punktid asuvad linna algkoolide juures. Mitte kooliskäivad lapsed saavad ühingu toitluspunktidest toiduaineid.

ainult otsaesise ja nina vabaks. Muidu ei näidanud midagi tolle kiire tagasilanguse poole, mis sünnib inimeste juures, kui neil puudub läbikäimine omasugustega ja nad langevad looma olemasolu tingimusteni, nagu see oli juhtunud kahtlemata selle mehe puhul.

Mispärast see oli sündinud, näis Trentile mõistatus. Maja ja farm tagavaradega oleks pakkunud mehele küllalt võimalust elada inimväärilist elu. Pealegi, miks oli mees end peitnud uute tulijate, eest selle asemel, et neid tervitada päästjatena üksildusest? Asi ei näinud sugugi korras olevat.

Võõras oli tahtnud põgeneda laudhoonesse vaateplatvormi all. Oli tõenäolik, et

nõude kildude hunnik ja igalpool põrandal lebasid munade, banaanide ja apelsinide koored. Nendest näis olevat koostunud surnu toit.

Vastumeelsusest hoolimata hakkas Trent ruumis eset otsima, mis võis tuua selgust surnu üle. Tal ei olnud vaja kaua otsida. Pealmise voodi madratsi alt leidis ta mõned poognad paberit. Ta pani nad tasku, et lugeda neid meeldivamas ümbruses ja paremas valguses. Paha õhk umbses ruumis tegi ta südame halvaks. Pealegi oli tal täita kohus, millega troopilises kliimas ei tohi viivitada. Võõras, ükskõik kes ta oli olnud, pidi saama maetud maa alla.

Kui Trent mõned tunnid hiljem pööras

maja juure tagasi, seisis päike juba kõrgel taevas. Lillianist ei olnud midagi näha. Arvatavasti magab ta veel, mõtles Trent. Igatahes ei tahtnud ta segada. Nii hääletult kui võis valmistas ta enesele lihtsa eine. Siis võttis ta käsile kirjatuki, mille oli leidnud laudhoones. See oli kirjutatud harjumata käega ja sisaldas nii palju vigu, et Trent vajab tükk aega lugemiseks. Nagu ta oli arvanud, olid need surnu ülestähendused oma saatuse üle. Esimesed read ei äratanud Trentis suuremat huvi kui ainult uudishimu; mida kaugemale ta aga jõudis, seda tähelepanelikumaks ta muutus. Kui ta oli valmis, luges ta kirjatuki veel kord läbi, seekord põhjalikumalt. Ja sellest veel mitte küllalt saades, tõi ta seinakapist paberit ja pliatsi ja hakkas kirjutust paremasse keelde seadma. Mis ta kirjutab, oli järgmine:

„Mina, William Seldin, meremees, kirjutatan seda juhuseks, et hukun sellel maailmast ja jumalast mahajäetud saarel, enne kui mind leitakse või veel hirmsamaks juhuseks, et vaimline öö mind vallutab, mille lähenemist ma tunnen.

Olin aus inimene, kuni ma ühel päeval Port au Prince's Haiiti saarel, jooksin kaabakate käte vahele, kes hävitasid mu elu ja minust tegid oma neetud tegude kaasabilise.

Mu laev oli mu jätnud palavikus haigena Port au Prince hospitali ja peale tervenemist ei võinud ma kauemat aega leida teenistust. Võtsin sellepärast mulle pakutud koha veolaeval, „Gonaivel“ — mis oli ta esialgne nimi, ma ei tea, ta vahetas nimesid nagu rikkad särke — rõõmuga vastu, kuigi oleksin pidanud mõistma, et asi mitte täielikult ei olnud korras. Mees, kes mu palkas, ütles mulle, teenistus olevat kerge, toit hea ja palk kõrge. Leiduvat võimalusi kõrvalteenistuseks. Ta lasi ka läbi paista, mil viisil: alkoholi salavedu ühendriikidesse, kuid ainult kolme miili piirini.

Olin sarnasest salaveost juba palju kuulnud ja teadsin, et seda kolme miili piirini ei karistata, et sellega võis hästi teenida, mispärast ma midagi halba ei mõelnud. Oleksin ma teadnud, mil viisil „Gonaive“ muretses salakaupa, oleksin meelsamini hukkunud Port au Prince mudas, kui et oleksin asunud sellele laevale madrusena.

Asi algas sellega, et uputasime Bermunda saarte ees Prantsuse veolaeva „Marrakeshi“, mille laadungiks oli vahuviin. Viis prantslast said selle juures surma, teised põgenesid paatides. Kas nad iialgi jõudsid maale, ma ei tea. Kui see neil õnnestus, ei kart-

nud „Gonaive“ mereröövlid neid siiski, sest nad teadsid, et prantslased ei kutsu politseid appi. „Gonaive'l“ on hiiglamasinad ja ta sõidab nii kiirelt nagu torpeedo. Sealjuures on tal suurtükid ja kuulipildujad pardal. Salaveolaev, mis satub ta teele, on kadunud. Väliselt näeb ta välja nagu veolaev ja klaarib eksitusse viimiseks banaani- ja apelsinilaadungeid.

Kolme kuu jooksul, mis teenisin laeval, hävitasime vähemalt kaksikümmend salaveolaeva, mitu alles peale ägedat vastupanu, ja üle saja meremehe said sellejuures surma. Lüksime ainult kord maale, väikeses sadamas Haiitil. Süsi, vett ja toiduaineid tõi meile teised aurikud.

Kui ära tundsin laeva tõsise iseloomu, oli juba hilja. Mulle ei antud ainsal juhusel, mis mul oli, maale minemiseks luba, sest mind nähtavasti ei usaldatud. Mõned paremad kaabakate hulgas, keda pidin seltsimeesteks nimetama, lasid läbi paista, et ma sel põhjusel iialgi enam ei näe maad. Ühel päeval, kui mind enam ei vajatud, juhtuvat mulle „õnnetus“ ja siis olevat lugu lõpetatud.

Meelehelitel nagu olin, otsustasin järgmisel juhul, kui „Gonaive“ tuleb maa lähedusse, üle parda hüpata ja randa ujuda katsuma, hoolimata haikaladest ja tõenäolikkusest, et mu jõud otsa lõpeb. Ka „Gonaive'l“ ootas mind surm.

Sarnane juhus pakkus end mulle, kui „Gonaive“ tuli selle saare lähedusse, et vett peale võtta. Siin oli varem ka söe- ja põletisainete jaam, nagu mulle on jutustatud, kuid see on nüüd lõpetatud.

Hiilisin öösel tekile ja arvasin end nägematult vette libistada võivat. Mind nähti ja kui ronisin üle reelingu, lõi mulle keegi kõva asjaga vastu pead, nii et langesin tagurpidi vette.

Kuidas jõudsin randa, ei tea ma enam, sest olin vahetevahel meelemärkuseta. Kui tulin jälle meelemärkusele, lamasin põõsas jõekese kaldal, kust „Gonaive“ võttis värsket vett peale. Hoidsin end seal peidus, kuni aurik ära sõitis. Mind otsiti, kuid mitte hoolikalt. Nähtavasti oldi veendunud, et leban merepõhjas.

Rõõmustasin rohkem kui üks kuu tagasi võidetud vabaduse üle. Mu peahaav paranes ja ma nautisin üksiolu. Siis sündis minuga muutus. Mul oli tühtlugu peavalu ja ägedad hirmuhood, mille kestel kujutlesin, et „Gonaive“ pöörab tagasi, et mind veel kord otsida. Asusin sellepärast elama vaatetorni laudhoonesse ja vahtisin sealt kogu päev

veele. Vaevalt veel julgesin eemalduda, et muretseda enesele mune ja puuvilja.

Mu teadvuse rikked muutusid pikemaks ja sagedamaks. Isegi vaheaegadel oli mul tihti segaseid ideid, mille kestel veel kord läbi elasin hirmsaid tapmisestse^{ne}, mida olin näinud „Gonaive“ pardal. Mulle selgus ajajooksul, et hoop pähe oli rikkunud mu ajusid ja et aegajalt läksin vastu vaimlisele ööle. Mis sellejuures kannatasin, ükski nagu olin, et lase end kirjeldata. Kindlasti tasusin oma pattude eest saja- ja tuhatkordselt.

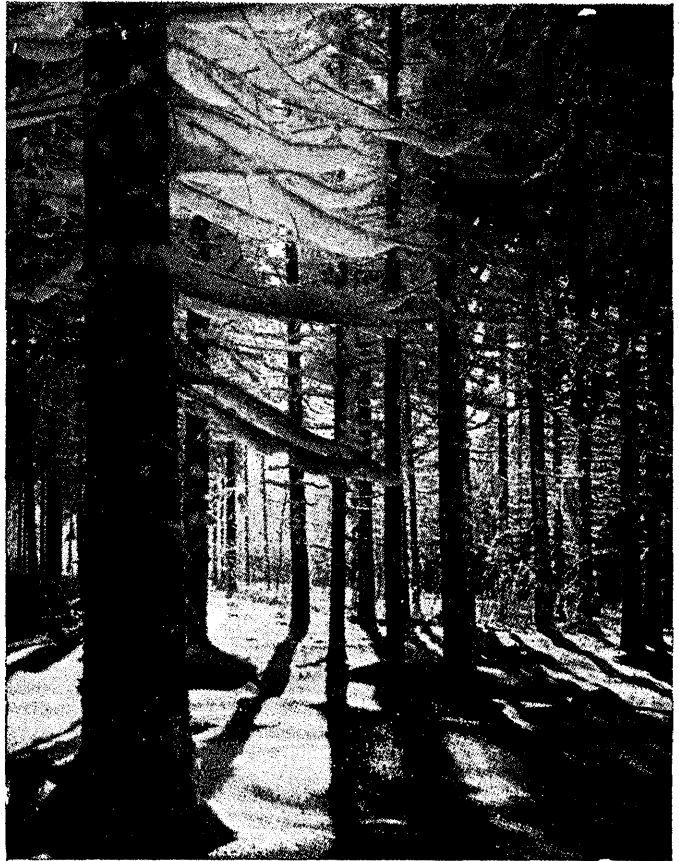
Ka kehaliselt käis mu käsi halvasti. Mu riided olid muutunud hilpudeks, kuid see oli mulle ükskõik. Jõudsin veendumusele, et lahkun saarelt, kui üldse lahkun, parandamatult vaimuhaigena.

Mu selgetel silmapilkudel haaras mind alati otsatu viha inimeste vastu, kes olid valmistanud mulle mu kurva saatuse. Kirjutatan seda sellepärast, et loodan, et kirjatüki leiab aus inimene ja viib süüdlased võllasse, kuhu nad kuuluvad. Seadsin kokku erilehel nende kuritegude nimestiku ja annan seal andmeid peasüüdlaste kohta, kui võrd neid tundsin. Alkohol, mida röövis „Gonaive“, ei viidud Ühendriikidesse, vaid Lõuna-Ameerikasse. Mõned teised laevad tegutsesid samal viisil nagu „Gonaive“, nende hulgas olevat olnud ka veetalune paat. Viimaselt võttis aurik peale ka uimastavaid mürke ja muid kalleid salakaupu; kuid ma ei ole ialgi näinud, kuidas ta neid maale viis.

Üks madrus tähendas mulle kord, et selleks olevat saladuslik sissesead, millele ei tulevat ükski tolli- või politseiametnik. Peale ohvitseride teadvat „Gonaivel“ ainult vähesed inimesed sellest.

See on kõik. Mulle on kirjutamine juba raske ja ma ei usu, et veel võin lisada midagi. Olgu see kirjatükk selleks, et julmimad, südametunnistuseteta kelmid leiavad teenitud saatuse.“

„Aamen!“ pomises Trent, pannes hoolikalt kokku originaali ja oma ära kirja. Kui veider, et ta pidi tulema üksikule saarele, et leida seal saladuse võtit, mis oli hoidnud kuudeviisi ärevuses Ühendriikide kogu valveteenistust.

Mets talvel.

Kui ta tõusis, tuli talle meele, et oli möödunud mitu tundi, kui ta oli võtnud istet verandal ja et Lilian ikka veel ei olnud tulnud nähtavale. Kikivarvul hiilis ta Liliani akna juure ja vaatas sisse. Lilian lamas voodis ja ei liigutanud. Unustades tagasihoidlikkuse, kargas ta üle aknalaua, juba teiskordselt ühel päeval, ja astus voodi ette. Ehmunult kummardas ta Liliani juure alla, kui nägi ta ägedalt punast nägu. Liliani otsaesine ja käed hõõgusid ja ta pulss oli äge.

„Jumalale tänu, tas on veel elu,“ pomises Trent, lastes põlvili Liliani voodi kõrval. „Kuid mitte palju,“ lisas ta pead raputades.

Kümnes peatükk.

Suur signaaltuli.

Üle nädala oli Lilian raskes peaaupõletikus haige, elu ja surma piiril. Trent kandis ta eest ennastohverdavalt hoolt. Kuid ta ei võinud palju teha. Tal puudusid arstiteaduslikud teadmised ja nad ei oleks teda ilma nende juure kuuluvate abivahenditeta

sugugi aidanud. Ta pidi rahulduma sellega, et jahutas ikka uuesti haige tuliselt kuuma pead märgade kompressidega. Tihti uskus ta meeleheitel, et ta võitlus oli asjata. Palavik ei tahtnud lahkuda ja Lilian muutus näilikult nõrgemaks.

Seitsmendal päeval algal kriis. Haige elu rippus mitu tundi nii õelda lõnga otsas. Siis langes ta temperatuur kiirelt ja ta jäi sügavasti magama. Liliani terve ehitus ja ta elutahe võitsid kõik pimedad võimud. Nüüd edenes paranemine kiirelt, kuid alles nädal hiljem võis Trent end surmani väsinuna asemele heita lootusega, et tagasilanguse hädaohu enam vaja karta ei olnud.

See oli vaimu ja keha poolest muutunud Lilian, kes veel üks nädal hiljem asus puhketooli verandal.

Ta oli muutunud õrnemaks ja kui ta otsalõppenud nägu jälle tagasi sai endise ümarikkuse ja värvi, olid tas kadunud valjumad jooned.

Ka hingevaljuse näis haigus peletanud olevat. Ta ülespidamine Trenti vastu oli täielikult muutunud. Ta endisest tagasitõrjuvast upsakusest ei olnud jälgegi jäänud. Soojust, millega ta ikka uuesti avaldas oma tänumeelt, oli nähtavasti sügavalt tuntuud.

Kui ta jälle kosus, võttis ta endastmõistetavusega ühise majapidamise sisseseadmise ja juhatuse enese kätte, muidugi Trenti poolt toetatud kõigis jämedates töodes. Kuid temagi ei kohkunud enam tagasi tööde eest, mida ta varem oleks pidanud enesele igaviisi ebasobivateks.

Ta jäi alati Trenti lähedusse, sest et ei võinud ükski olla, ütles ta, kuid ta pidi enesele tunnistama, et see oli Trenti selts, mida ta otsis.

Trentis võitlesid kaks vastupidist tunnet. Laisk elu ilusa, noore tütarlapse läheduses selle paranemise ajal ja hiljem avaldas ta peale suurt ligitõmbejõudu. Verandal jutuarajisel veedetud tunnid, jalutuskäigud läbi metsa või heinamaa, kusjuures nad korjasid puuvilja ja vaatasisid sisse väikesesse farmi, eriti aga ühised söögiajad tekitasid nende vahel seltsimehelikkuse vaimu, mida Trent varem võimalikuks ei oleks pidanud. Siia juure tuli, kui Lilian jälle oli kosunud, iga päev supelus meres. Üle tunni nautisid nad eune hommikueinet karastavat, kristallselget vett lahes ja päikese veel pehmeid kiiri. Trent tundis end nagu ilusal, üksikül puhkusel ja leidis end tihti mõttelt, et see puhkus kestaks kaua.

Teiselt küljelt sai talle selgeks, et noore tütarlapse lähedus temasse mõjus magusa-

mürgina ja küpse inimtuudjana küsis ta eneselt, kuhu see pidi viima. Muutuste suhtes Liliani olekus ei olnud tal illusioone. Need olid haiguse tagajärjed ja kaovad selle viimaste tundemärkidega või kui ilmub uus hõõrumisaine. Ehk panevad nad vastu, kuni Lilian on temaga väiksel saarel, kuid mis siis? Tagasi pöörates endisse ümbruskonda, alludes väliste olude harjunud survele, pidid nende teed lahku minema. Siis oli ilus unenägu lõpul ja mida valutum oli lõpp, seda parem talle ja ta hingerahule. Tal oli maailmas tõsiseid kohuseid täita. Juba ainuüksi selle vaese kuradi testament, kes lebas üleval mäel maa all, oli üks neist kohustest. Kui ta veel rohkem lasi end mõjutada Liliani läheduse võluvusest, armus ta paratamatult temasse. Ta oli juba teel armumise poole, ta tundis seda. Ta vajas sellepärast teisi mõtteid ja ainult töö võis neid talle anda.

Ühel hommikul, Liliani paranemisest võis olla möödunud umbes neli nädalat, kuulutas ta talle oma otsuse.

„Kas tunnete end jälle küllalt terve, Lillian, et võiksite vahetevahel üksi olla?“ oli ta sissejuhatus. Nad olid jõudnud juba eesnimedeni. Vormilik „miss Cortlant“ ja „mister Trent“ oli vaikselt kokkuleppel kadunud.

„Mispärast?“ küsis Lilian imestanult.

„Sest et tahan jälle tööle asuda ja paadi valmis teha,“ vastas Trent. „Loodan, et võin ta teha merekindla. Ehk võib ta meid veel vabastada.“

„Teil on õigus,“ vastas Lilian, kuid ilma soojuseta. Veider, need vahetatud osad, mõtles Trent. See oli punkt, millest oli tekkinud suur lõhe. Ainult olid nad tookord vastupidiseid seisukohti kaitsnud.

„Aga ma tunnen end üksi,“ lisas Lilian tasa. Ta ohkas ja punastas juusteni.

Tahtmatult võttis Trent ta käe, mille Lilian talle jättis heameelega. Siis pööras ta ringi ja läks töökohale. Veel silmapilk, ta tundis seda, veel üks sõna Liliani suust ja ta oleks kõik kavatsused tulde heitnud. Liliani jaheda käe puudutus, mis tema omast õrnalt kinni oli võtnud, oli läinud elektrilainena ta kehast läbi. See oli olnud esimene tegu nende vahel, mis ulatus üle seltsimehelikkuse ja pidi olema viimane.

Pingutatud töö tõmbas jälle lahtusjoone kahe saareelaniku vahele, kuid mitte nii täieliku nagu varem. Hommikul ja õhtul sõid nad üheskoos ja mõnikord aitas Lilian oma kaaslast kergetel töodel.

Paadi valmimine edenes kiirete sammu-

dega, kuid kõrvalsiht, mis oli olnud Trentil, jäi saavutamata. Ajuline lahutus Lillianist tekitas tas siamaani tundmatu rahutuse ja tihti oli kogu ta energia vajalik, et ta ei jätaks tööd ja pööraks tagasi koju. Ta pidi enesele ajajooksul ütlema, et ta lihtsa retseptiga, mis tal oli, ei suutnud tagasi hoida ärkavat armastust. Seda võis teha ainult kestev lahutus — kui mitte juba hilja ei olnud.

Sel ajal, kui New-Yorgis pühitseti Ülestõusmise pühi, lõkkas Palmetta saar suveilus. Paat lasti vette ja talle pandi purjed peale. Toredal kevadepäeval, kerge tuulega, asusid mõlemad saareelanikud proovisõidule. Nad purjetasid mõned miidid merele, kuni väike saar muutus tillukeseks täpiks.

Trent jälgis peaaegu kurvameelselt seda

Vaevalt oli ta aga sütidanud tuleriida, kui läänest lähenes ootamatult äge orkaan, mis piitsutas tuleleegid kõrvale. Alles nüüd märkas Trent hädaohtu, mis ähvardas kuivanud puid ümberringi. Enne kui ta end kogus, loitsid leegid mööda tüvesid üles vaatetorni poole. Hoolimata vihastest lõkkest, mis kõrvetas ta riideid, katsus Trent tuleriida laiali paisata, kuid selleks oli hilja. Tormist õõtsutatud leegid olid leidnud uut toitu. Mõned minutid hiljem oli kogu mets tules. Samal ajal sähvisid taevast väävlilkollased välgud, millele järgnesid kõuemürastused, nii et maa värises.

Trent nägi, kuidas vaatetorn sai tuleroaks. Kolinal langes ta hõõgivateks varemeteks. Torm puhus leekidesse nagu hiiglalõõts ja ajas neid enese ees. Kartlikult vaatles Trent,

Pilte pealinna turult.

Kui pakane teeb liiga ning näpistab nina ja varbaid.

kahanemist ja Lilliani valdas kartlikkus, mida ta vaevalt julges enesele tunnistada.

„Kas meie ei pööra tagasi?“ küsis ta ja avaldas sellega sama, mis mõtles kaaslane. Mõlemad olid teadlikud, et kord ei lahku kerge südamega saarelt, mille pinnale olid astunud nii raske südamega.

Paat toimetati lahte maja ees ja kinnitati sinna. Sellega oli tehtud suurem töö, mis oli hoidnud Trenti majast eemal. Ka teine osa, signaalituli mäel, pidi lõppema samal päeval.

Kui Trent, olles kinnitanud väikese purjeka uues sadamas, läks mäele, et sütidata signaalituld, kattus taevast tumedate pilvedega. Äike ei olnud tol ajal haruldus, kuid möödus enamasti väga kiirelt ja süütult, ilma sademeteta. Trent ei pidanud sellepärast tarvilikuks muuta harjunud korda.

kuidas leegid jõudsid juba roheliste puudeni ja sealt maja suunas edasi kihutasid. Aegajalt tõusid tulevihud sisinal õhku ja laskusid siis, sünnitades uusi vihke, kuivanud võsale. Veel veerandtundi sarnast loodusjõude viha, mõtles Trent, ja mets põleb kuni rannani.

Siis vaikis tormi hulumine. Ta jõud oli murtud, õhk vaikis ja voolav vihm kohises maha. Uputus ei kestnud aga kaua küllalt, et riisuda leekidelt nende ohvrit. Seda, millest nad kinni olid haaranud, et lasknud nad enam lahti. Veel kaua oli mäe ümbrus taevani leegitsev tulelont. Kaugele merele heitis ta punakat kuma, mis näis olevat sulatatud vask.

Läbimärg ja tahmane pööras Trent koju. Lillian seisis veranda ühe samba kõrvale ja vahtis, hirmust kange, põleva metsa poole. Kui ta nägi Trenti tulevat, karjatas ta rõõm-

salt ja jooksis ta poole. Teadmata, mis ta tegi, surus ta end tema vastu.

„Mul oli nii suur hirm,“ kogeles ta. „Mind äratas äike ja kui läksin verandale, nägin tulekuma. See oli õudselts ilus vaade.“

Silmapilgu hoidis Trent hädavaevalt rietatud kogu käte vahel, siis vallandas ta käevarred ja astus sammu tagasi. Nüüd alles nägi Lilian, missuguses seisukorras oli Trent.

„Kuidas näete välja!“ hüüdis ta ehmunult. „Pölenud ja märg. Ja . . . jumala pärast! Te olete verine!“

Trent rahustas teda ruttu. See olevat kerge kriimustus, mille olevat saanud, kui jooksnud peaga vastu puud. Lilian nõudis äga haava sidumist. Leidusid ka teised haavad. Ta käed olid täis põletishaavu. Armsa hoolitsuse ja suure õhinaga valmistas Lilian jahutavaid kompreesse. Trent naeratas valdust hoolimata. Ta tundis end õnnelikuna.

Järgmine hommik algas kurvalt ja hallilt. Sadas kerget vihma. See oli ilm, mis näis loodud tõsiste mõtete jaoks. Sarnased pesitised Trenti peas, kui ta ärkas. Ta õnnetundmus eelmisel õhtul oli läinud. Seisukord arenes kriisi poole, see oli selge. Kaks noort inimest, ihuüks majas üksikul saarel ja omades tundeid üksteise vastu, mis armastusest ei olnud kaugel! Lõpp oli ette näha. Veel oli mõlemal küljel takistusi, kuid eneseunustuse silmapilk võis need peletada.

Trent teadis, et tarvitses ainult kätt välja sirutada ja noor tütarlaps oli tema oma. See oli meelitatav siht ja töötas õndsust nagu ta seda veel ei olnud tundnud. Teiselt küljelt ilmutasid end tõsised kahtlused. Mida arvab tast maailm, jah, mida peaks ta ise enesest arvama, kui pöörab tagasi „võrgutajana“, kes kasutas häbitul viisil üksiolekut ilusa, noore tütarlapsena oma sihtideks? Sarnasena pidi ta maailmale näima. Ka pahu kavatsusi teeks talle maailm etteheitaks, sest Lilian oli rikas, isegi väga rikas. Ja kas ei vaatleks Lilian ise hiljem oma läbielamusi selle kitsarinnalise maailma silmadega, kes talle alati oli tähendanud nii palju? „Põlgan teid nagu ma veel iialgi ei ole põlanud inimest,“ oli ta öelnud nende esimesel õhtul saarel. Tookord ei olnud tal selleks põhjust, kuid põhjus tuleks, kui tema, Trent, järele andis saatuse juhustele.

Trent pidi enesega raskelt võitlema, kuni jõudis selle veendumuseni. Siis tegi ta otsuse. Kui ilm selgus ja ta haavad paranesid, tahtis ta minna otsima päästvat maad või laeva. Kui see ei õnnestunud, pidi Lilian leppima praeguse eluga.

Möödusid mitu päeva. Lilian oli nõudnud, et Trent peaks end haigeks ja tööd ei teeks. Ta tahtvat tasuda ta haigepöetust, ütles ta. Päeva veetsid mõlemad enamasti verandal. Päike oli jälle välja tulnud ja meri lebas rahulikult naeratades nende ees.

Neljandal päeval peale metsapõlemist selletas Trent, et on terve. Ta läks randa, et vaadata paadi järele.

See lebas kahe kõie vahel väikeses lahes. Kui Trent vabastas ühe kõie, et paati lähemale tõmmata, märkas ta võõrast eset, mis oli pigistatud kahe kivi vahele: tükk musta paberit. Ta tõstis selle üles ja uuris seda. See oli läikiv paber ja ühes kohas seisis väike number punases värvis, piiratud ringist. See andis ära paberi fotograafilise filmi lehena.

See oli imelik. Paber oli värske ja nähtavasti ei olnud ta vees olnud, ei võinud nii siis ägeda vihma kestel, mis oli sadanud kolme päeva eest, veel kivide vahel olla. Vahepeal oli keegi võõrast tulnud saarele ja teinud siin ülesvõtteid!

Trent oli ikka olnud arvamisel, et saar ja ta elanikud seisid valve all. Nüüd oli tal tõendus. Ja vaatleja ei olnud ainult vaatamisega rahuldunud, vaid oli teinud ülesvõtteid nähtust. Ehk oli Stanford oma aurikuga ühel ööl tulnud saare lähedusse ja oli saatnud mehe maale, et saada teada, mis tegid mõlemad vangid. Mees pidi siis kogu päeva saarel veetnud olema, sest ainult öösel võidi talle jälle järele tulla ja arvatavasti ei olnud see üksainus film, mille ta oli valmistanud oma uudishimu-objektidest. Trent ja Lilian olid veetnud viimased päevad enamasti verandal. Oli kerge oletada, et keegi oli hiilunud pöösaste varjus selleni, et teha ülesvõtteid maja elanikkudest.

Sügavates mõtetes pööras Trent:majja tagasi. Lilian seisis veranda ees ja viipas rõõmsalt. „Mikspärast nii tõsine?“ hüüdis ta. „On teile midagi juhtunud? Või paa-dile?“

„Ei,“ vastas Trent ilma naeratuseta. „Jumalale tänu; sest vajan seda varsti. Tulge sisse, Lilian, pean Teiega kõnelema.“

Lühidate sõnadega jutustas ta oma leiust, hoidudes igasugustest tõlgitsemistest. Lilian kuulas imestusega.

„Milleks oli see kellelegi vajalik?“ küsis ta imestanult.

„See on selge,“ vastas Trent. „Asja taga peitub kuratlikult kaval plaan. Kujutlege: Te kaote ühel päeval New-Yorgist, teie olete röövitud. Ma kaon samal ööl, keegi ei tea, kuidas ja mil viisil. Kuudeviisi ei

ole meist midagi kuulda. Äkki ilmuvad meist pildid, mis on üles võetud ilusa maja ümbruskonnas, kuna meie istume mõnusasti verandal einel või muul söögil. Maja ees sadamas kiigub kaunis kena välimusega purjepaat. Kes usub selle järele veel teie riisumisesse või jutusse, mille jutustan, kui pööran New-Yorki tagasi? „Noore miljonitepärijanna romantiline armuidüll New-Yorgi politseiametnikuga,“ nii kirjutavad sellest siis ajalehed. Meid tahetakse selleks puhuks võimetuks teha, kui meil õnnestub siit põgeneda ja see läheb kelmidel korda, kes plaani välja on haudunud, kui meie varsti ei kärista nende valemõrgu.“

Ka Lilian muutus tõsiseks. „Teil võib olla õigus,“ ütles ta. „Mida tahate teha?“

„Väga lihtne,“ vastas Trent. „Võtan paadi ja katsun jõuda asutud maa juure.“

„Nii siis seda, millest loobusite esimesel päeval kui liig hädaohtlikust ettevõttest.“

„Ma ei ole sellega ka nüüd veel nõus,“ vastas Trent. „Ma sõidan üksi. Kui mu ettevõtte õnnestub, tullakse teile varsti järele. Kui mitte,“ lisas ta õlgu kehitates, „jääb teile lootus päästmise peale.“

Lilian ei olnud seekord enam sõjakas. Ta pani omad väikesed käed Trenti omadele ja surus neid tasa.

„Lähem teiega,“ ütles ta kindlalt. „Oleme seni rõõmu ja õnnetust jaganud ja nii peab see jääma. Pealegi muutuksin ma — teieta — kurvameelseks.“

* * *

Järgmisel päeval algas kahel saareelanikul kibe tegevus. Trent askeldas purjeka kallal ja lõpetas töö sellega, et kirjutas alusele suurte tähtedega „Lilian II“. See oli kogu ristimisaktus.

Lilian valmistas proviantu reisiks. Siis algas laadimine. Iga vaba nurk väikeses paadis täideti toiduainete ja veetagavara-dega. Kolm päeva hiljem seletas Trent, et „Lilian II“ on sõiduvõimeline. Tuul oli soodne ja järgmisel hommikul pidi algama sõit tundmatusse kaugusse.

Viimaseks õhtusöögiks saarel tõi Lilian kõik maiustused lauale, mis leidsid toidukambri. Trent tõi kaks kana ja tõi välja toidukambri peidetud nurgast pudeli veini, mille olid nähtavasti unustanud endised maja omanikud.

Kuid söök ei olnud lõbus. Tal lebas kurvameelne meeoleolu ja teadmatuse surve. Trent ja Lilian katsusid rõõmsalt juttu ajada, kuid see ei läinud neile korda. Ikka jälle jäid nad vaik. Üksvahe hoidusid nad isik-

likkudest asjadest kõnes, kuigi meeoleolu sundis südant kergendama. Lõpuks alustas noor tütarlaps.

„Kas teate, Fred, et kujutlesin teisiti meie lahkumist saarelt,“ algas ta. „Kui tulim, arvasin, et siin päevagi välja ei kannata ja nüüd on mul kahju lahkuda.“

„Teie petate iseennast, Lilian,“ vastas Trent. „Teie olete oludega veidi harjuma hakanud ja olete leidnud palju ilusat selles looduselus, mis erines teie senisest luksus-elust. Kui teie jälle olete suures maailmas, sõprade ja tuttavate seas, ümbritsetud kõikidest lõbudest nagu teater, kontserdid, purjesõidud, autosõidud, unustate varsti selle väikese saare ja vaatate tagasi elule siin parimal juhusel kui huvitava episoodile.“

Lilian vaikus veidi. Ta tahtis mitu korda vastata, kuid peatus ikka jälle. Lõpuks tõstis ta silmad Trenti poole ja vaatas talle näkku.

„Ei, Fred,“ vastas ta tasa. „Teie teate, et asi ei seisa selles. Mispärast ei tohi meie avameelsed olla? Ehk lebame varsti merepõhjas. Olen kurb sellepärast, et meie reis meid lahutab. Kas peab see olema, Fred?“ lisas ta tasemini, peaaegu sosinal.

Trenti nägu tuksatas. Tugev mees vajab kogu enesevalitsust, et mitte tõmmata noort tütarlast rinnale ja sellega kinnitada eluühendust, mis enam ei lubanud tagasi astuda. Nende saatust seisis silmapilgu noateral. Lõpuks kogus Trent end. Ta oli võitnud meelteärevuse, mis põles ta soonetes. Kuid ta hääl oli veel kare seesmisest ärevusest, kui ta vastas:

„Ärge nii kõnelege, Lilian,“ ütles ta. „Teie teate, kuidas lugu on minuga, olete seda vist ammu mõistnud, kuid meie ei tohi järele anda. Teie mitte ja mina veel vähem. Sellega tõendaksime valesid, mis on meie üle laiali laotatud, nagu ma kardan. Tõde, mida võiksime jutustada, on liig fantastiline, et vale ei näiks usutavam, ja meie ei suudaks midagi selgeks teha.“

„Teil on ju tõendus,“ katkestas Lilian. „Vaese hullumeelse tunnistus.“

„Kuna ta on hullumeelse tunnistus,“ vastas Trent, „puudub tal tõendusjõud. Ta annab mulle selgust mitmesuguste asjade kohta, isegi väärtuslikku materjali, kuid mitte rohtem. Ainus võimalik tõendus, mis meil olemas, on see, et pöörate endisesse ellu tagasi ja mina omasse. Me võime üksteist vahetevahel näha — sõpradena. Kui pööraksime paarina tagasi, ainult jumalast mere kohal laulatatud, mõistaks maailm minu hukka ja krimpsutaks teie üle nina, kes teie olete

harjunud igalpool austust leidma. Sellest ei tule õnne, ei mulle ega teile. Ei, Lilian, kui tähtedes seisab, et teie nimekaim meid kannab asunud maa või laeva juure, ja kui mul õnnestub kelme leida, kes meid siia tõid, siis astun kosilaseks teie ette ja teie teeksite mind õnnelikuks, kui siis mind veel tahate.“

* * *

Tähtedes ei seisnud, et „Lilian II“ pidi jõudma asunud maa või laeva juure, isegi see mitte, et ta pidi lahkuma väikesest sadamast lahes.

Järgmisel hommikul vara ärkas Lilian koptusest aknale. Ta kuulis Trenti häält.

„Tulge välja, Lilian, tahan teile midagi näidata.“

Lilian heitis kiirelt hommikumantli üle, ajas hommikuringad jalga ja jooksis verandale. Võre ääres seisis Trent ja vahtis merele.

„Seal,“ ütles ta väljasirutatud käega. „Vaadake!“

Liliani pilgud läksid näidatud suunas. See oli palavalt igatsetud vaade, mis nüüd, saanud tõsiasi, tas ei tekitanud erilist rõõmu. Kaugel merel seisis suur aurik, kolm kuni neli miili rannast eemal Praegu lahkus ta juurest paat ja lähenes maale, aetud taktimõõdulistest aerulöökidest.

Liliani valdas imelik kartlikkus. „Stanford! Aurik! Mis võib . . .“

„Oh ei,“ rahustas teda Trent naeratades. „Uskusin seda algul ka, kuid kui laev lähemale tuli, mõistsin oma eksitust. Pean teda mereväealuseks. Arvatavasti oli ta kuskil läheduses ja metsapõlemine tõi ta siia. Nüüd oleme kindlad, et pääseme koju.“

Lilian seisis ta vastu toetades ja pani oma käevarre Trenti käevarrele. Nii seisis nad vaikides ja vaatasid, kuidas paat kiirelt lähenes. Ta peal võis ära tunda valges mundris madruseid, kui Lilian kordas aeglaselt, peaaegu mehaaniliselt: (Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Tristan Bernard istub üksi ühe suure restorani laua taga Madeleine kiriku läheduses.

On pulmareiside hooaeg; see restoraan on, nagu kogu Pariis, viimase kohani täidetud vähismaalastega. Kõrvallaudade ääres kõnelatakse inglise, yankee-inglise, saksa, itaalia, tšehhi, poola, rumeenia, hispaania, portugali, ungari, serbia, vene, rootsi keelt . . .

Kõiki maailma keeli. Ainult mitte prantsuse keelt.

Äkki näeb Tristan Bernard üksteistkümmend lauda eemal tuttavat istuvat, Pariisi kirjastajat Eugène Lantier'd. Ja ta ajab enese püsti, paneb käed kõnetoruna suule ja hüüab vaimustuses läbi kogu lokaali:

„Tere jumala nimel, kodumaalane!“

*

Helveetsia kirikuõpetaja on koos oma kuue abiõpetajaga, kellest üks on tuntud naljahambana. See lasab pilgu uurivalt üle seltskonnale libiseda ja ütleb siis: „Oleme kokku üks miljon!“ „Kuidas nii?“ küsib kirikuõpetaja. „Noh,“ vastab abiõpetaja, „Teie olete üks ja meie kuus nulli.“

*

„Ellal on hääle muutus.“

„Kuidas nii?“

„Ta andis tenorile jooksupassi ja käib nüüd baritoniga.“

Praegu jutustatakse Londonis ühe inglise ülemkoja tähelepandava liikme üle järgmist ilusat anekdooti. Lord kiitleb, et on Inglismaa parim portveinitundja ja avaldas hiljutil nõusolekut kihlveoks, et võib määrata kinniseotud silmadega iga portveini liigi päritolu ja vanaduse maitse ja lõhna järele. Kihlvedu teostati. Kui lord juba igas punktis õige otsuse oli annud, anti talle lõpuks aukartlikus vaikuses klaas värsket kaevuvett. Ta võttis lonksu, sülitas selle kohe jälle ehmunult välja ja selgitas: „Seda sorti ma ei tunne. Kindlasti ei ole see portvein. Ehk on see mingisugune hirmus vedelik, millega puhastatakse lambaid.“

*

Kümneaastase Max'i sünnipäev nihkub lähemale.

„Kuhu pean peitma ta kingitused, et nad oleks ta ees kindlad?“ küsis ema.

„Vannituppa!“ soovitas isa

*

„Pean maali suurepäraseks. Tast hoovab elu. See päikesetuss on toredasti tabatud. Mis on pildi nimi?“

„Päikese loojenemine.“

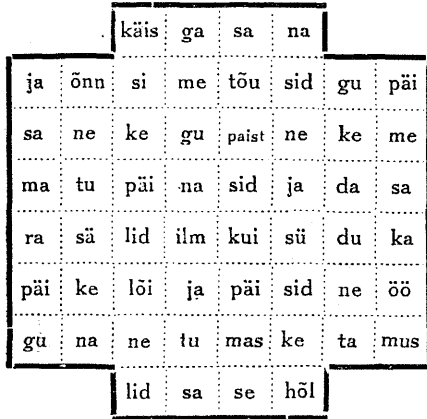
*

Üks suur kirjanik ütleb: „Abielu luhtub harva, kui mehel ja naisel on midagi, mille üle võivad ühiselt naerda.“ Näiteks on pulmaülesvõte.

Mõistatus

Nr. 4 (214).

Sea l nud: Em. Gut m a n n.

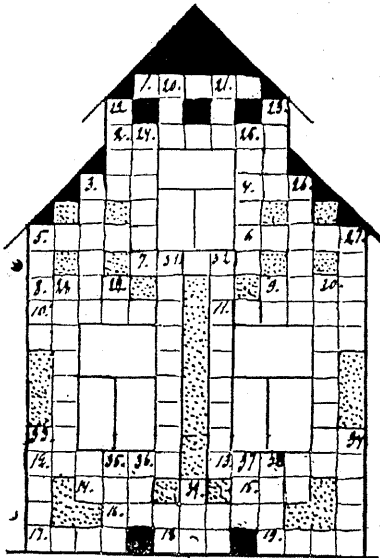

Milline Juh. Liivi luuletise algus on siin peidus! Lahendada kuninga kõnnaku abil.

Lahendus ilmub Romaan nr. 7 (217).

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 1 (211)

Sõnade tähendus.

Ülalt alla:

Vasemalt paremale:

1. Vedur.
2. Batarei.
3. Isa.
4. Rei.
5. Miili.
6. Plekk.
7. India.
8. Tool.
9. Raha.
10. Artell.
11. Piilur.
12. Arnika.
13. Lafett.
14. Onu.
15. Soo.
16. Kultuur.
17. Lora.
18. Maa.
19. Tuul.

20. Eit.
21. Uur.
22. Apis.
23. Eine.
24. Avarii.
25. Europa.
3. Idioot.
26. Ideaal.
5. Mätas.
27. Kaart.
31. Näljahäda.
32. Imperiaal.
28. Orkester.
30. Hugenott.
33. Kanal.
34. Atoll.
35. Inka.
36. Kuu.
37. Asu.
38. Fort.
39. Eta.

„Kave“ šokoladi vabriku poolt „Romaani“ hindmõistatuse lahendajatele uueks aastaks määratud magusad auhinnad langesid loomisel 6. vebr. järgmistele „Romaani“ lugejatele:

1. auhind — 1½ kg. Kave šokoladi — **Emilie Janus**, Narvas, Kauba põiktänav 18 krt. 25;
2. auhind — 1 kg. Kave šokoladi — **A. Leiberg**, Rakveres, Rakvere-Paide rahukogu;
3. auhind — 1 kg. Kave šokoladi — **H. Randberg**, Tallinnas, Kentmanni tän. 28 krt. 4.

Võitjatele Narvas ja Rakveres saadame võidud kätte meie kohapealsete „Romaani“ müüjate kaudu, kuna Tallinna võitjat palume võtta võitu vastu talitusest.

Ruumi puudusel ei saa me seekord kahjuks avaldada kõigi hindmõistatuse lahendajate nimesid.

Järgmine hindmõistatus ilmub „Romaani“ lähemas numbris.

„Romaani“ talitus.

